

DANSK SELSKAB FOR TIBETANSK KULTUR

TIBET

NUMMER 75 ÅRGANG 24 EFTERÅR/VINTER 2009

Vi ses i Tihar fængslet
Buddhismens mangfoldighed
Tibetansk astrologi
Thangkamalere

Indhold

„Vi ses i Tihar fængslet“	
Ulydighed og patriotisme i Tibetan Youth Congress	3
Nye dokumentarfilm	10
Serie: Buddhismens mangfoldighed	
Vajrayana-buddhisme	11
Nyt om projekter	17
Nye bøger	19
Tibetansk astrologi	20
En thangkamalers betragtninger over sit håndværk	26
Jubilæumstur til Tibet	31

NB ! NB ! NB !

Har du husket at betale kontingent?

Det er meget billigt at være medlem af Dansk Selskab for Tibetansk Kultur! Husk at betale dit kontingent for 2009, hvis det ikke allerede er gjort. Tak for din støtte! Den gavner tibetanerne. Se under kontingent.

Gavebidrag til DSTK kan trækkes fra i skat – se side 19

DSTK modtager med glæde gavebidrag fra medlemmer – det vil gå til arrangementer, projekter og trykning af medlemsblad.

Meld adresseændring – det sparer os både for tid og penge

Hvis du ønsker at opsiges dit medlemskab, så vær venlig at sende os en e-mail.

Nyhedsbrev via e-mail

Husk at efterårets nyhedsbrev vil blive udsendt via e-mail.

Du får informationerne hurtigere, og selskabet sparer porto.

Tak til alle jer, som allerede har sendt oplysninger om e-mail til os! Men vi mangler stadig mange endnu.

Send din mailadresse til info@dstk.dk – skriv blot dit navn og eventuelt medlemsnummer i emnelinjen.

NB: Medlemmer, som ingen mail-adresse har, vil få tilsendt nyhedsbrevet med posten.

Bidragssydere har copyright til egne artikler.

SEKRETARIAT FOR DSTK

Ryesgade 90 A, 2100 København Ø, telefon 35 26 79 26, info@dstk.dk
Åbent: Onsdag kl. 17.00-19.00.

WWW.DSTK.DK

Indeholder information om DSTKs virke, arrangementer, artikler om Tibet og tibetansk kultur og en selvstændig internetside: „Kvinder og tibetansk buddhisme i eksil“.

KONTINGENT

200 kr. for enkelt medlemskab. 300 kr. for to medlemskaber fra samme husstand. 100 kr. for sponsorer. 500 kr. for et firmakontingent. Kontingentet betaler bl.a. for tryk og forsendelse af „Tibet“. Giro nr. 3 42 87 88 – reg. nr. 1551.

BIDRAG TIL SPONSORSHIPS OG PROJEKTER

Kan indsættes på giro: 9 67 08 90 – reg. nr. 1551.

GAVER TIL DSTK

Kan indsættes på giro: 3 42 87 88 – reg. nr. 1551.

TEKSTBIDRAG TIL BLADET

Modtages gerne. Kontakt redaktionen på tibet@live.dk, hvis du vil bidrage med en tekst. Vi gør opmærksom på, at redaktionen ikke påtager sig ansvar for holdninger, som bidragyderne måtte fremlægge i artiklerne.

ANNONCERING I „TIBET“

Kontakt redaktionen for mere information om priser og opsætning, eller klik ind på www.dstk.dk/blad.html. Bestyrelsen lægger vægt på, at annoncens indhold har relation til bladets indhold og ikke er i konflikt med DSTKs virke.

REDAKTION

Ansv. redaktør: Franz Nitschke, redaktionens mail/kontakt-adresse: tibet@live.dk
Layout: Eks-Skolens Trykkeri
Forsidefoto: Ellen Bangsbo
Bagsidefoto: Marco Polo

BESTYRELSE I DSTK

Pernille Fogh Christensen (formand), Franz Nitschke (næstformand), Jonna Rives (kasserer), Wangdi Gyaljen, Ellen Bangsbo, Susanne Moe (suppleant), Lisbeth Agerup (suppleant).

“Vi ses i Tihar fængslet!”

Ulydighed og patriotisme i Tibetan Youth Congress

Af Trine Brox

Tibetan Youth Congress (TYC) er blevet anklaget for at modarbejde Dalai Lamas diplomatiske forsøg på at løse Tibet-spørgsmålet. Selv betragter de deres kamp for et selvstændigt Tibet som udtryk for patriotisme, men også i nogle tilfælde som ulydighed i forhold til Dalai Lamas politiske retningslinjer. Medlemmer af TYC står overfor et personligt dilemma: Samtidig med at de er loyale overfor Dalai Lamas ophøjede religiøse position, er de ikke altid enige med ham som politisk strateg.

„Vi ses i Tihar fængslet!“

var den hilsen, som en ung eksiltibetaner sendte til vennerne, inden han sluttede sig til en demonstration arrangeret af Tibetan Youth Congress i Delhi.

„Vi ses i Tihar fængslet!“ var også hans forsøg på at opildne dem inden demonstrationerne foran den kinesiske ambassade.

For mange eksiltibetanere er det et hæderstegn at have tilbragt en nat eller flere i Sydasiens største fængsel, Tihar, som ligger i Delhi. Det er noget, de reklamerer med og er stolte over. Yeshi Tarchin, en lokal leder af TYC, betragtede fængslingen i Tihar som hans personlige bidrag og offer til den tibetanske nation.

Tibetan Youth Congress blev etableret i 1970 og er organiseret i 81 eksilsamfund. Hovedkontoret i Dharamsala, Himachal Pradesh i Nordindien, arrangerer årlige demonstrationer, politiske kampagner og mindehøjtideligheder.

Han fortalte om mødet med fængslet (interview 11.12.06):

Den aften blev vi sendt til Tihar fængslet. Den første dag var der 25 studerende, kvinder som mænd. Vi blev fanget og sent til Tihar fængslet... Første indtryk: Vi følte os usikre, meget nedtrykte, meget skidt, du ved, men senere følte vi os stolte. Vi mødte nogle andre indiske indsatte. De spurgte: „Hvorfor er I taget til fange?“ Vi svarede: „Vi har demonstreret. Vi har ikke vores eget land. Vi har demonstreret for vores land.“ „Åh,“ sagde de på hindi, „kr nt k r“ som betyder „patriotisme.“ „Åh, I er patriotiske! Det er fedt!“ Og du ved, vi blev fængslet for en god sag, ikke på grund af egen vinding, så vi følte os temmelig stolte.

Tibetan Youth Congress, som havde arrangeret denne demonstration foran den kinesiske ambassade, er den mest højrøstede eksiltibetanske organisation.

Op mod afholdelsen af de Olympiske lege i Beijing i august 2008 og markeringen af 50-års jubilæet for den tibetanske modstandskamp i marts 2009, intensiverede TYC dens kamp for et frit Tibet.

Organisationen arrangerede en række kampagner, demonstrationer, sultestrejke og en 'tilbagevenden' hvor hundrede eksiltibetanere vandrede mod Tibet og krævede at få lov til at vende tilbage til deres hjemland. I medierne blev TYC anklaget for at være en voldelig og utålmodig gruppe unge mennesker, der modarbejdede Dalai Lamas fredelige og diplomatiske forsøg på at løse Tibet-spørgsmålet.

TYC blev fremstillet som selve beviset på, at en samlet tibetansk modstandskamp under Dalai Lamas ledelse var ved at krakelere. I de statslige kinesiske medier blev TYC udhængt som terrorister og endda kaldt „en terrorgruppe værre end Bin Ladens“ (People's Daily 11.04.08).

Men hvordan betragter TYC sin kamp for tibetansk selvstændighed? TYC kæmper ikke for selvstyre under Kina, som er Dalai Lamas målsætning, men for en løsrivelse fra Kina. De ser deres kamp som udtryk for rendyrket patriotisme, men også – i nogle tilfælde – som ulydighed i forhold til Dalai Lamas politiske retningslinier. Som det vil fremgå af denne artikel, står medlemmer af TYC overfor et personligt dilemma: Samtidig med at de er loyale overfor Dalai Lamas ophøjede religiøse position, er de ikke altid enige med ham som politisk strateg. Som en konsekvens af dette dilemma er de begyndt at skelne mellem de religiøse og de politiske aspekter ved deres leders autoritet. På den måde forsøger de at legitimere deres alternative metoder og målsætninger.

Frihedsbevægelsen:

Ændrede metoder og målsætninger

Den tibetanske modstandsbevægelse er blevet organiseret på forskellige måder, dog med den fælles hensigt at deltage i den tibetanske frihedskamp under ledelse af Dalai Lama: Siden 1956 (og indtil 1974) har de organiseret sig som en tibetansk guerilla med støtte fra CIA; siden 1960 som eksilmyndigheder med en regering og et parlament, der har hovedsæde i Dharamsala i Indien; siden 1962 som en eksilhær med støtte fra den indiske regering; siden 1970'erne i form af adskillige organisationer; og siden 2007 har eksiltibetanske organisationer gået sammen i en intensiveret kamp som en massebevægelse. Den officielle målsætning for Dalai Lama, de eksiltibetanske myndigheder og nogle af de eksiltibetanske organisationer, har ændret sig over en lang årrække fra at kæmpe for selvstændighed for Tibet, til at kæmpe for et tibetansk selvstyre under Kina. Endvidere har eksiltibetanerne erstattet guerillakamp med ikke-voldelige metoder så som fredelige protester og diplomati.

Siden eksilets begyndelse har formålet med den tibetanske frihedskamp været at genetablere Tibets selvstændighed. Dalai Lama begyndte dog at moderere sine krav, efter at den kinesiske leder Deng Xiaoping i 1979 tilsyneladende fortalte Dalai Lamas bror, Gyalo Thondup, at en tibetansk selvstændighed ikke kunne komme på tale, men at andre spørgsmål vedrørende Tibet kunne diskuteres.

I en tale adresseret til Europaparlamentet i 1988 proklamerede Dalai Lama, at han opgav målsætningen om selvstændighed.

Hans nye strategi, der gik ud på at forhandle med Beijing for et demilitariseret, selvstyret og demokratisk Tibet under Kina, blev kendt som 'middelvejspolitikken.' Med denne politiske linie søgte Dalai Lama samarbejde mellem tibetanere og kinesere for at finde et kompromis. Dette kompromis kalder han „ægte selvstyre“ i Tibet under Kina – ikke løsrivelse fra Kina. Når Dalai Lama kalder dette for ægte selvstyre, pointerer han, at selvom der allerede eksisterer en Tibet Autonom Region (TAR), er hverken den territoriale grænsedragning eller måden regionen regeres på tilfredsstillende.

Dalai Lama og de eksiltibetanske myndigheder anerkender ikke de territoriale grænser for TAR, der nogenlunde svarer til den centraltibetanske provins Utsang. Tibet bestod engang

To generationer TYC-aktivister: Sonam Lhawang (36 år) og Pa Wangdra (76 år) i den tibetanske bosættelse Dekyiling i Uttaranchal Pradesh. Da jeg mødte den pensionerede soldat, Pa Wangdra, havde han deltaget i TYCs sultestrejke i Delhi. Han blev fængslet i tolv dage og fortsatte fasten for et frit Tibet i Tihar fængslet.

af tre provinser, nemlig Utsang samt Kham og Amdo, der i dag hører under de kinesiske provinser Gansu, Qinghai, Sichuan og Yunnan. Faktisk bor majoriteten af de godt 5,4 millioner tibetanere i Kina udenfor TAR.

Eksiltibetanerne kræver at grænserne for en tibetansk autonom region skal inkludere de tre tibetanske regioner, som skal samles under en enkelt tibetanskstyret administration. I september 2002 sendte Dalai Lama sine repræsentanter til forhandlinger i Beijing for

at forhandle sig frem til et sådant kompromis, men indtil nu har otte runder sino-tibetansk dialog ikke resulteret i løsninger vedrørende Tibet. De kinesiske myndigheder har afvist eksiltibetanernes forslag om ægte selvstyre, senest forklaret i november 2008 i dokumentet *Memorandum on Genuine Autonomy for the Tibetan People*, som Dalai Lamas repræsentanter præsenterede i Beijing.

Når Dalai Lama i slutningen af 80'erne officielt ændrede sit standpunkt fra at kæmpe for Tibets selvstændighed til at ville forhandle sig frem til et selvstyre under Kina, tvang han også tibetanerne til at tage stilling til definitionen af et frit Tibet. Mange eksiltibetanere havde dog svært ved at indgå noget kompromis, når det gjaldt Tibets uafhængighed. Mens nogle tibetanere fulgte Dalai Lamas nye og mere pragmatiske middelevspolitik, valgte flere tibetanere, for eksempel de som er organiseret i TYC, at beholde deres oprindelige målsætning om at kæmpe for Tibets uafhængighed.

Tibetan Youth Congress

Siden TYC blev grundlagt i 1970, har den udviklet sig til den største eksiltibetanske organisation med 30.000 medlemmer og 81 regionale kontorer i og udenfor Indien. Navnet antyder at TYC repræsenterer unge tibetanere, men faktisk har TYC ingen øvre aldersgrænse for medlemskab. Det er en udbredt misforståelse at alle unge eksiltibetanere, og specielt de studerende, er medlemmer. Almindeligvis bruger tibetanerne termen *gzhon nu*, dvs. „ungdommen“, når de refererer til organisationen og unge eksiltibetanere stereotypiseres som værende aktive medlemmer af TYC, der i opposition til de eksiltibetanske myndigheder,

kæmper for Tibets selvstændighed. Endvidere har også mange tibetanske skolebørn den fejlagtige opfattelse, at det er obligatorisk at være medlem. Det betyder, at mange unge eksiltibetanere melder sig ind i TYC uden at have noget afklaret politisk motiv. For selvom de nok er meget passionerede, når de deltager i demonstrationer for et frit Tibet, er deres politiske indsigt ofte ringe.

TYCs arbejde retter sig både mod det internationale samfund og de eksiltibetanske lokalsamfund. Den informerer om Tibet og forsøger at generere støtte og sympati for den tibetanske sag internationalt. I lokalsamfundene organiserer TYC både ad-hoc og årlige aktiviteter i henhold til dens demonstrationskalender, hvor organisationen formår at mobilisere tibetanere fra alle samfundslag, ikke blot dens egentlige medlemmer.

TYC er enormt stærk og velorganiseret i de eksiltibetanske lokalsamfund, hvor organisationen spiller en stor og mangfoldig rolle. Den udfører vigtige opgaver, som man ellers kunne tænke sig var statens opgaver, blandt andet agerer TYC som lokalsamfundenes socialarbejdere og moralske politi.

Organisationen ser sig selv som den mest autentiske repræsentant for alle tibetanere, uanset om de befinder sig i Tibet eller eksil. Den betragter sig selv som en naturlig og stærk leder af frihedsbevægelsen, der i krisetid – som uundgåeligt vil opstå, når Dalai Lama går bort – vil være i stand til at lede det tibetanske folk mod frihed i Tibet.

En af lederne, Tsultrim Dorji, spurgte retorisk: „Hvem skal lede folket, når Dalai Lama er borte?“

Han mente, at TYC var parat til at tage ledelsen i den tibetanske frihedskamp (interview 12.12.05).

TYC har ingen ideologi andet end at kæmpe for Tibets selvstændighed og ikke for det selvstyre under Kina, som er Dalai Lamas og eksilmyndighedernes målsætning.

Organisationen betragtes som en slags 'loyal opposition' og udtrykker en vis stolthed over at være en alternativ og kritisk røst til de officielle diskurser. Tibetanske kritikere har påpeget, at det er modsætningsfyldt, at TYC ikke støtter Dalai Lamas officielle middelevspolitik, men ikke desto mindre påstår at Dalai Lama er TYCs leder. TYC har forklaret, at de ikke modsætter sig myndighederne eller Dalai Lama men derimod arbejder mod en fælles målsætning, nemlig at kæmpe for seks millioner tibetaneres velfærd. En lokal TYC-leder i Dekyiling, Sonam Lhawang, har forklaret, at når TYC ikke følger Dalai Lamas politiske linie og målsætning om selvstyre i Tibet, så er det ikke det samme som at stå i opposition til Dalai Lama. Det er fordi, Dalai Lama har „velsignet tibetanerne med demokratiet“, og derfor er det tilladt at være uenig med hans politiske strategier, konkluderede Sonam Lhawang (interview 14.12.06). Det er TYCs modstand mod Dalai Lamas middelevspolitik, som bidrager til, at medierne fremstiller TYC som en radikal organisation, der direkte modarbejder Dalai Lamas ledelse.

Patriotisme

De, der ligesom TYCs medlemmer, kæmper for Tibets løsrivelse fra Kina – på trods af at Dalai Lama har opgivet det mål – står overfor et dilemma: Selv om de er loyale overfor Dalai Lama, som den *religiøse* autoritet han er, er det ikke altid, at de er enige med ham som *politisk* autoritet. Det er her, at forsøget på at skelne mellem de politiske og

de religiøse aspekter ved Dalai Lamas autoritet bliver relevant som en måde at retfærdiggøre alternative politiske holdninger på.

Selv om nogle eksiltibetanere ikke støtter Dalai Lamas politiske linje, er det ikke ensbetydende med en opposition til Dalai Lama eller at han ikke formår at lede tibetanerne. De har ikke frasagt sig Dalai Lama, men forsikrer at det er muligt at have dyb religiøs tro på Dalai Lama og betragte ham som tibetanernes største autoritet, og samtidig være uenig eller direkte modsætte sig hans politiske guidelines. Faktisk er det med en stor respekt for Dalai Lama, at mange tibetanere kæmper for Tibets løsrivelse fra Kina: De kæmper nemlig for at få Dalai Lama genforenet med tibetanerne i Tibet og få bragt ham tilbage til Potala-paladset, som rejser sig over Lhasa. Vi har set mange eksempler på dette under TYCs protester. Med det tibetanske flag og Dalai Lamas billede hævet har TYC-aktivister demonstreret og sultestrejket, og de ser disse handlinger som bevis på deres ukuelige patriotisme.

Patriotisme er enormt vigtig for de fleste eksiltibetanere. Mange forældre ønsker, at deres børn skal tjene den tibetanske nation og den tibetanske frihedskamp ved at arbejde for eksilmyndighederne, ved at adlyde Dalai Lama, ved at udføre frivilligt arbejde i lokalsamfundene og ved at deltage i demonstrationer. Den tibetanske ungdom bliver dog tit anklaget for at være alt for doven, alt for optaget af penge, alt for moderne, og for ikke at være nok tibetansk eller nok patriotisk.

Mange af de, som genkender ungdommens patriotisme og forsvarer ungdommen, klager dog over ungdommens ringe politiske indsigt og engagement. Problemet er, at ungdommens patrio-

26 år gamle TYC-aktivist Sonam Dorje arbejder ved Ngari United Association i Dharamsala og var organisationens kandidat ved valget til det 14. eksilparlamentet i 2006. Hans valgplakat reklamerede blandt andet med at Sonam Dorje havde været fængslet i Tihar. Sonam Dorje blev ikke valgt ind i parlamentet og har opgivet at stille op til næste valg.

tisme betragtes som en indre ild, der sover. TYC-aktivist Sonam Dorje forklarede en gang, hvordan hans patriotiske ild blev antændt, når han demonstrerede foran den kinesiske ambassade. Sonam Dorjes efterfølgende ophold i Tihar fængslet bestyrkede hans nyligt opdagede patriotisme. Han erindrede (interview 06.11.06):

Der er en ild i alle. I den tibetanske ungdom er der en ild. Nogle mennesker har en ild, som sover lige nu. Alt vi behøver at gøre, er at få denne ild ud! Inden protesten foran den kinesiske ambassade vidste jeg ikke, hvad jeg havde gang i, men når jeg kom derhen, følte jeg mig pludselig som et andet menneske. Der var en ild i mig. Der var et ønske om at gøre noget.

Jeg følte: „Jeg vil ofre mig selv for den tibetanske nation...“ Når jeg blev smidt i det indiske fængsel, gik det op for mig hvilken værdi frihed har. Der er tibetanere, som tilbringer 17, 20, 30 år i fængsel og jeg forsøger at mindes disse mennesker. Jeg var ikke engang i stand til at tilbringe seks dage i indisk fængsel! Jeg bønfuldt: „Vær så sød og slip mig ud!“ Da gik frihedens værdi op for mig. Det var tidspunktet, som inspirerede mig meget til at gøre en stor indsats for mit land.

Når tibetanske unge, for eksempel TYC-aktivister, møder op i tusindtal for at protestere og fremvise deres patriotisme, har det fremprovokeret overskrifter som “Unge tibetanere modsætter sig Dalai Lama” (CNN, 18.03.08) eller

“Den yngre generation afviser den ikke-voldelige tradition” (The Guardian, 18.03.08). Medierne rapporterer, at der er en ny generation af tibetanerne, som modsætter sig Dalai Lamas ledelse.

Ulydighed

Selvsagt taler de unge tibetanere ikke med én røst. Selv om de kæmper sammen under fanen om et frit Tibet, fortolker nogle tibetanere det som løsrivelse fra Kina, mens andre følger Dalai Lamas linie og fortolker ‘et frit Tibet’ som selvstyre under Kina. Dette er dog ikke ensbetydende med en generationskonflikt, men udtrykker derimod uenighed på tværs af generationerne. Tibetanerne er altså ikke enige om definitionen af deres målsætning om et ‘frit Tibet.’ Når det gælder metoderne for at opnå et frit Tibet, støtter de fleste Dalai Lamas ikke-volds linje.

Definitionen af ‘ikke-vold’ er der dog også uenighed om. Nogle tibetanere, for eksempel TYC-medlemmer, argumenterer for, at vold der udøves mod en selv ikke falder ind under kategorien ‘vold.’ Dalai Lamas definition, derimod, inkluderer vold mod en selv. Når tibetanerne påfører sig selv skade under protester, for eksempel ved sultestrejke og selvaftbrænding, er de direkte ulydige. Disse ulydige handlinger udføres af tibetanere, som på samme tid er dedikeret til Dalai Lama som deres åndelige leder. TYC har planlagt og arrangeret mange sultestrejker. Ledelsen i TYC påstår, at de regelmæssigt modtager henvendelser fra tibetanere, som melder sig frivilligt til at ofre deres liv under TYCs aktioner. De betragter sådanne sultestrejke som patriotiske ofre for den tibetanske sag. Dette er dog også ulydige handlinger, fordi de direkte modsætter sig Dalai Lamas anvisninger. Da for eksempel de seks tibetanere, som sultestrejkede i

Lhagpa Tsering i sygesengen på kollegieværelset i Bangalore seks uger efter at han havde sat ild til sig selv under en demonstration i Mumbai, november 2006. Da Tibetan Youth Congress valgte en ny ledelse til hovedkontoret i Dharamsala et år senere, blev Lhagpa Tsering stemt ind som organisationens kulturofficer.

marts og april 1998 i Delhi, frabad sig besøg fra Dalai Lama, var det fordi de vidste, at han ikke accepterede sultestrejke som en metode i kampen om et frit Tibet. De frygtede, at hans besøg ville svække deres determination om at gennemføre sultestrejken. Dalai Lama havde aflyst alle tidligere sultestrejker arrangeret af TYC foruden en enkelt i 1977. Denne gang, i 1998, besøgte Dalai Lama de sultestrejkende på trods af deres anmodning, men de var resolute og fortsatte deres faste. Selv om TYC er Dalai Lama hengiven som den religiøse leder han er, er TYCs medlemmer ikke altid enig med hans politiske standpunkter vedrørende målsætningen for deres kamp eller definitionen af vold. Det er interessant, at også Dalai Lama i denne forbindelse skelner mellem sin religiøse og politiske rolle. Han

har udtrykt, at som en buddhistisk leder kan han ikke støtte sultestrejke, men at han som den demokratiske leder han også er, ikke kan nægte tibetanerne at have, eller at udtrykke, holdninger der adskiller sig fra hans egne.

Et andet eksempel på ulydighed – som en metode i kampen om et frit Tibet – er selvaftbrænding, en metode som hverken almindeligvis eller officielt benyttes af TYC. En begivenhed, der berørte det eksiltibetanske samfund dybt, var Lhagpa Tserings forsøg på selvaftbrænding.

Lhagpa Tserings selvaftbrænding

I 2006 var 24-årige Lhagpa Tsering den lokale leder af TYC i Bangalore, Sydin-dien. Som en protest mod den kinesiske præsident Hu Jintaos Indiensbesøg

satte Lhagpa Tsering ild til sig selv den 23. november 2006 i Mumbai. TYC demonstrerede udenfor den kinesiske delegations hotel i Mumbai. Lhagpa Tsering hældte petroleum over sine bukser og satte ild til dem, mens han blandt andet råbte, at Hu Jintao var en morder.

Politiet kvalte hans flammer med et tibetansk flag, og han blev sendt i detentionen uden at modtage behandling for sine forbrændinger.

Jeg mødte Lhagpa Tsering på hans kollegieværelse i Bangalore seks uger senere. På det tidspunkt var hans forbrændte ben så småt begyndt at hele, og mens han holdt sengen, blev der forberedt en straffesag mod ham for hans selvmordsforsøg i Mumbai. Lhagpa Tsering forklarede mig, at han havde ønsket at skabe opmærksomhed omkring den tibetanske sag. Han havde været frustreret og desperat. Ligesom andre eksiltibetanere følte han, at tiden var ved at løbe ud for tibetanerne, og at deres sag ville blive glemt.

Lhagpa Tsering forstod godt, hvor vigtigt det er at have et publikum og få medierne til at fortælle om den tibetanske sag. Han vidste godt, at en fredelig protest ikke er lige så opsigtsvækkende som en voldelig protest. Medierne vil kun dække noget sensationelt, kommenterede Lhagpa Tsering. Der var også en anden vigtig grund til, at han valgte at ofre sig selv foran TV-kameraerne.

Han ville bevise overfor kineserne, at tibetanerne kan, hvis de vil, blive terrorister, men at de fravælger terrorisme og i stedet for ofrer sig selv for den tibetanske sag. Han forklarede:

Lhagpa Tsering: Vi kan opføre os ligesom terrorister, men det er vi ikke. Vi ofrer os selv. Vi kan medbringe bomber

og angribe hans [Hu Jintaos] bil. Vi kan forsøge. Vi symboliserer at vi ikke gør det. Vi kæmper for frihed ved at ofre os selv, ikke ved at skade andre. Dette er vores besked til kineserne og til verden. I 1998 gjorde martyr Thupten Ngodup ligeledes [brændte sig selv til døde under en protest]. Så vores vigtigste besked er, at vi kan opføre os ligesom terrorister.

Trine Brox: Var du inspireret af martyr Thupten Ngodup?

Lhagpa Tsering: Ja. Gennem det meste af mit liv blev mine politiske og nationale følelser hovedsaglig næret på grund af det [Thupten Ngodups selvaftbrænding] i 1998.

Mange eksiltibetanere anså Lhagpa Tserings handling som patriotisk, og han blev sammenlignet med Thupten Ngodrup, som otte år tidligere havde ofret sit liv på samme måde. Thupten Ngodrups offer gjorde ham til en martyr og en helt. Lhagpa Tsering blev belønnet for sin handling med at udnævnes som en af topledere i TYCs bureaukrati.

Hans handling havde næret det, tibetanerne kalder deres 'ild' – den patriotisme som brænder i dem. Hans handling gav nyt liv til den eksiltibetanske frihedskamp.

Sultestrejke og selvaftbrænding er politiske handlinger, der udføres af nogle få eksiltibetanere i en ånd af patriotisme og offer, vel vidende at de er uheldige overfor Dalai Lama.

At være ulydig overfor Dalai Lama betragtes som et yderligere offer, fordi han er deres afholdte åndelige leder. Dalai Lama har en ophøjet autoritet blandt tibetanerne og formår at samle dem i en nation, men han er ikke i stand til at samle tibetanerne under en og samme politiske linje. Som politisk strateg, er han respekteret men ikke enevældig.

Bundet til den fjortende Dalai Lama

Medierne har sat spørgsmålstegn ved Dalai Lamas autoritet blandt unge tibetanere. Lhagpa Tsering og andre medlemmer af TYC, som stadig kæmper for et selvstændigt Tibet, står overfor et personligt dilemma: Samtidig med at de er loyale overfor Dalai Lama som den religiøse autoritet han er, så er de ikke altid enige med ham som politisk strateg. En måde at løse dette personlige dilemma på, er ved at skelne mellem Dalai Lamas religiøse og politiske lederskab. På den måde forsøger de at bevise deres loyalitet, samtidig med at de ytrer og legitimerer deres uenighed med ham. Dalai Lama er en afholdt religiøs autoritet, men ikke en enevældig politisk autoritet. Det vil sige, at TYCs alternative målsætning og metoder ikke egentlig er et symptom på, at den tibetanske ungdom er ved at fjerne sig fra Dalai Lama. Så længe den nuværende fjortende Dalai Lama lever, er tibetanerne bundet til ham og hans ledelse.

Om forfatteren

Trine Brox er adjunkt i Tibet og Kina studier ved ToRS - Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, Københavns Universitet). Hendes ph.d.-afhandling *The Enchanted Gift of Democracy: Imagining and Negotiating Democracy in the Tibetan Diaspora* kan lånes på Det Kongelige Bibliotek.

Nye dokumentarfilm

Af Jeannie Andersen

film film

Unmistaken Child,

2008, 102 min, Nati Baratz.
Fås på DVD

Den israelske instruktør, Nati Baratz, der har lavet dokumentarfilmen, følger munken Tenzin Zopa lange søgen efter reinkarnationen af sin lærer, Lama Konchog, der blev en kendt tibetansk munk, efter at have tilbragt 26 år i tilbagetrækning i en hule. Han bliver kaldt en nutidig Milarepa. Han døde i 2001, 84 år gammel.

Nati Baratz fortæller: ”Jeg tilbragte 4 år med Tenzin, vi var undervejs i månedsvis gennem den vilde natur, og vi delte både telt og hans munkecelle på Kopan Klostret i Katmandu. Vi kommer fra to vidt forskellige verdener og kulturer, og det krævede tålmodighed og forståelse fra begge sider. Kameraet og jeg blev en uadskillelig del af Tenzins hemmelige søgen. Jeg tror det tog Tenzin mere end seks måneder at vænne sig til kameraet og føle sig tryk ved mig, og da han efter et år første gang kaldte mig ”min bror” – hvilket han stadig gør, fik jeg tårer i øjnene.”

Filmen beretter, hvordan Tenzin Zopa selv bad om at komme til sin lærer i en alder af 7 år og var sammen med ham hver dag i 21 år, indtil hans død. Tenzin savner sin lærer og føler sig ensom og lidt nervøs ved tanken om det ansvar, Dalai Lama har pålagt ham med at finde reinkarnationen – en lille dreng, der kan være hvor som helst. Vi følger hans rejse til fods, til hest og endda med helikopter gennem smukke, ufremkommelige bjerglandskaber i Nepal til fjerntliggende tibetanske landsbyer, hvor tiden synes at stå stille. Tenzin lytter til folks historier om børn

med særlige evner, får hjælp af de tibetanske astrologer og tyder drømme, og vi ser de kendte og ukendte genkendesritualer blive udført i virkeligheden. Men det, der gør denne film så speciel er Tenzin selv. Vi lærer hans smukke væsen at kende, en sky, beskeden, uselvisk, ung mand med en stille, befriende humor, vi oplever hans sorg og hans stille glæde, da han finder den rigtige dreng og kan præsentere ham for Dalai Lama. Filmen giver også et billede af den lille barnetulkus skæbne – en fem-årig dreng, der skal forlade sine forældre er ikke uproblematisk, hverken for forældre eller barn!

En bevægende og lærerig film, der varmt kan anbefales.

Køb filmen eller se trailer på www.unmistakenchild.com

Meltdown in Tibet

2009, 40 min, Michael Buckley

I sin omtale af filmen hævder Jamyang Norbu, at problematikken i denne film, som han kalder ”ecocide on the third pole”, ikke vil finde vej til den aktuelle klimakonference i København. Nok vil man tale om afsmeltningen af isen i Himalaya, men ikke om den yderligere trussel, som kinesernes byggeri af dæmninger medfører. Michael Buckley bruger skjulte optagelser og fotos for at give os et billede af Kinas potentielt katastrofale og omfattende byggeri af dæmninger i Tibets floder. Han viser os, hvordan tibetanske nomader bliver tvangsfjernet fra deres områder for at give plads til kæmpestore dæmninger og mineudgravninger – og han siger, at det kun er toppen af isbjerget. Den største trussel er manglen på vand,

der kan komme til at påvirke stærkt befolkede områder som Kina, Indien, Pakistan, Bangladesh, Nepal, Vietnam, Thailand, Cambodia, Burma og Laos.

Læs hele Jamyang Norbus omtale af filmen på phayul.com - og se trailer på meltdownintibet.com

A Shawl to Die For

2009, 21min, Rita Banerji

Filmen, der er produceret af Wildlife Trust of India, har netop vundet en pris på Indiens førende dokumentarfilmfestival for natur- og miljøfilm, CMS Vavavaran 2009 film awards.

Filmen beskriver det ældgamle håndværk – vævning af luksussjaler med Shatoosh-uld, der kommer fra den tibetanske antilope, chiruen, der lever på det tibetanske plateau. Shatoosh er et persisk ord, der betyder ”fyrsters behag” og refererer til uldens helt enestående finhed og varmeevne. Al handel med shatoosh uld har været forbudt siden 1979, men på grund af den store efterspørgsel og de mange penge, der er i denne uld, er chiruen truet af udryddelse. Filmen ser viser også de konsekvenser et sådant forbud har for de fattige kvinder, hvis eksistens afhænger af vævningen og dokumenterer ved hjælp af skjult kamera smuglingen af den rå uld fra Tibet til Srinaga og af dyreskind fra Indien til Tibet.

Læs mere på phayul.com eller wti.org.in – Trailer kan ses på youtube.com
Se også: Den kinesiske film Kekexilli – Mountain Patrol, 2004, af Lu Chan, en barsk ”eastern” om ”Den vilde yak Brigade”, der i 1990’erne forsøgte at begrænse handlen med shatoosh. Fås på DVD.

Vajrayana-buddhismen

Af Ellen Bangsbo. Antropolog og BA i tibetansk. Bestyrelsesmedlem i DSTK.

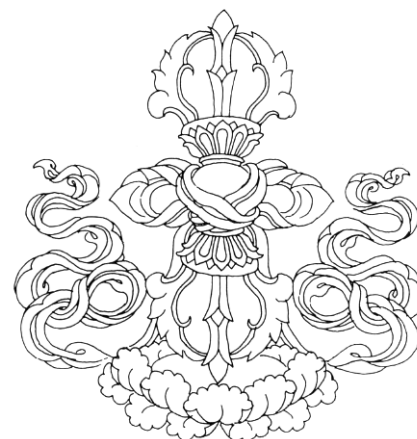
Indledning

Vajrayana, eller diamantvejen, som populært også kaldes for tantrisk buddhisme, er ikke let tilgængelig. Den tantrisk buddhistiske tradition er kompleks, med mange former og udtryk og en bred vifte af guddomme og praksisser. Den er mættet med symboler, som vil udfordre enhver med selv et grundlæggende kendskab til buddhismen, og et grundigt studie i Vajrayana fordrer sprogkendskab (sanskrit, tibetansk, kinesisk eller mongolsk), da kun få primærtekster er oversat til europæiske sprog.

Buddha drejede Lærens Hjul tre gange: første gang i dyreparken ved Sarnath (Theravada), anden gang ved Rajgir, Gribbebjerg i Nordindien (Mahayana), og tredje gang på et hemmeligt sted (Vajrayana) til specielt talentfulde elever. Dermed er Theravada grundlaget for hele den buddhistiske lære. Dog fremstår oprindelsen til Vajrayana-buddhismen som noget uklart, og menes at være udviklet gennem flere tidsperioder. Mahayana sutraer dateret til det 2. årh. nævner Vajrayana praksis i form af referencer til rodbogstaver (mantra), og dateret til det 3. årh. er der i kinesisk oversættelse fundet Vajrayana tekster relateret til kriya tantra. Først i

det 8. årh. synes Vajrayana etableret i Indien, ved de store buddhistiske universiteter, i en form for tantra. Universiteterne Vikramasila, Odantapurá, samt Nalanda var ikke blot centre for buddhistiske filosofiske studier, men også for tantriske studier og praksis. Det var ikke ualmindeligt på det tidspunkt, at fuldt ordnede munke i de buddhistiske universiteter fulgte Vinaya forskrifter (se tidligere artikel om Theravada i Tibet nr. 73) og levede som munke, mens de samtidig praktiserede tantriske ritualer og meditativ praksis.

Det var netop fra de buddhistiske universiteter i Indien, at buddhismen blev bragt til Tibet. Atisa, den indiske pandit (lærde) blev inviteret til Tibet i 1042, hvor han i henhold til indisk buddhistisk tradition introducerede Vajrayana, idet han fremhævede, at en direkte instruktion givet af ens guru (spirituelle lærer) burde følges, frem for en nedskreven instruktion i en tekst. Herved understøttes vigtigheden af den direkte transmission fra guru til elev, som den også efterleves inden for de forskellige buddhistiske linjer (Nyingma-pa, Kagyud-pa, Sakya-pa og Geluk-pa). Den tantriske buddhisme blev dog indledningsvis introduceret i Tibet allerede i det 8. årh., hvor buddhismen

Vajrayana, diamantvejen i buddhismen, med dens hemmeligholdte meditationsmetoder, har ry for at være en form for eksotisk tantra, med en tendens til at blive opfattet som en hurtig sanselig genvej til en højere erkendelse. Men både Theravada og Mahayana er indeholdt i Vajrayana, og at praktisere Vajrayana forudsætter selvdisciplin og en stærk personlighed.

blev indført som statsreligion i Tibet, da den buddhistiske konge Trisong Detsen inviterede den lærde (pandit) Santarak-sita, samt den tantriske mester Guru Rinpoche fra Oddiyana til Tibet, for at grundlægge Tibets første kloster Samye.

I de efterfølgende århundreder rejste tibetanske lærde lamaer til Indien, og oversatte de buddhistiske tekster til tibetansk, hvilket senere har vist sig at være særdeles

Kvinder er himlen, kvinder er dharmen. Kvinder er specielt den højeste renhed. Kvinder er Buddha, kvinder er sanghaen. Kvinder er den perfekte visdom.

Candamaharosana Tantra.

Dorje Pagmo dancing - (Dorje Naljorma ses her i en frydefuld dans, mens hun drikker nektar fra en skål lavet af et kranie)

heldigt for eftertiden, da specielt Nalanda universitetet, inklusive dets omfattende bibliotek, blev totalt udslettet under de muslimske invasioner i Nordindien i det 12. årh.. Selvom der i nogle århundreder forinden var tegn på nedgang i den buddhistiske aktivitet, satte de muslimske invasioner og omfattende forfølgelse af andre trosretninger på det tidspunkt et definitivt punktum for buddhismens udbredelse i Nordindien. I dag er originale tantriske tekster kun bevaret i Tibet, Kina, Bhutan og Mongoliet. Tibetansk Vajrayana findes også i Ladakh (Nordindien), Sikkim og Nepal samt i Mongoliet.

Flying yogi - (Yogi flyvende på regnbuens stråler)

Vajrayana tilhængere og praktiserende findes også i lande som Kina, Korea og Japan.

Vajrayana vejen

Sanskrit ordet vajra betyder direkte oversat tordenkile, hvilket er guden Indras våben, men det kan også betyde diamant. En kraft som en tordenkile er symbolet på den potentielle styrke i de tantriske metoder, og bruges til at opnå både verdslige og ikke-verdslige mål. Metaforen diamant bruges, da diamanten er den stærkeste af alle ædelstene, og samtidig er den meget værdifuld, smuk og funklende, værdier som indenfor tantraens symbolmættede sprog netop karakteriserer Vajrayana praksis. Vajrayana buddhismen er placeret indenfor rammerne af Bodhisattva idealet i Mahayana, idet der fokuseres på at opnå erkendelsen for at gavne alle levende væsener, og ikke som en Arhat (i Theravada), der stræber efter erkendelsen for sig selv. Indenfor Theravada og Mahayana vejen anses en buddhistisk praktiserende for at kunne opnå erkendelsen i løbet af utallige æoner (ufattelig lang tidsperiode), hvorimod en dedikeret Vajrayana praktiserende skulle kunne opnå erkendelsen i løbet af et enkelt liv. For eksempel anses den tibetanske yogi Milarepa, til trods for at have udført negative handlinger, for at have nået den absolutte erkendelse i blot et enkelt liv. En erkendelse han opnåede ved at udvise anger, og hengivent at følge sin gurus belæringer, ved ekstremt dedikeret meditativ praksis. Motivationen for at opnå en hurtig erkendelse af det klare oplyste sind er, at man med denne erkendelse vil opnå en ekstraordinær mental kapacitet (siddhi), hvormed man (som mahasiddha) meget hurtigt vil være i stand til at gavne alle levende væsener.

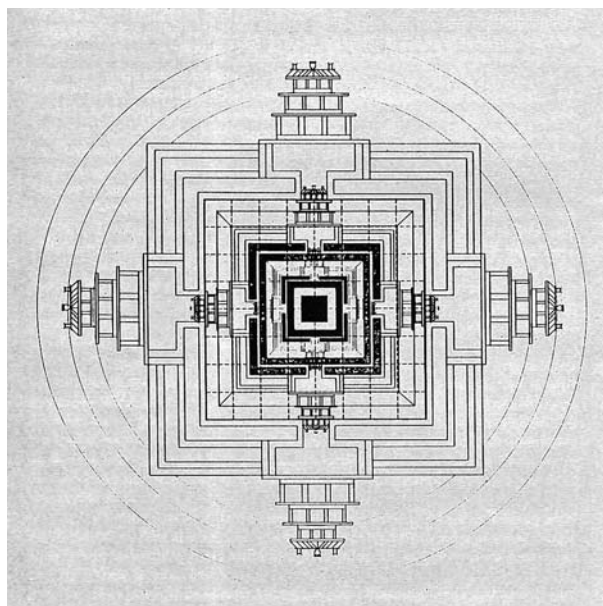
Milarepa - (Tibet store yogi Milarepa, som levede i afsides Himalaya regioner og spiste brændenælder, for ikke at bruge tid på verdslige anliggender, så han fuldt ud kunne bellige sig meditation. Milarepa er især kendt for sin poetiske formidling af buddhismen).

Tekster

Sutra skrifter er tekster, der direkte refererer til Buddhas overleverede belæringer, da Buddhas lære først blev nedskrevet flere århundreder efter hans tid. Vajrayana litteratur er mangfoldig, og de enkelte tekster kaldes for tantra tekster. Tantra tekster adskiller sig fra andre Mahayana tekster hovedsagelig ved deres fokus på metode, dvs. at de indeholder instruktion på praksisser, symboler, samt belæringer, som ikke findes i andre Mahayana tekster. Efter som Buddha drejede Lærens Hjul tre gange, hvor tredje gang menes at være Vajrayana, anses tantriske tekster for at være autentiske som Buddhas belæringer. Tantriske tekster er derfor inkluderet i Den Tibetanske Kanon, Kangyur, der indeholder over 500 tantra tekster med 2.000 tilhørende kommentarer i Tengyur. Vajrayana tekster klassificeres som: kriya, carya og yoga, samt anuttarayoga, der yderligere opdeles i: mahayogayana, anuyana og atiyoga. Der findes tantra tekster uden ordet tantra indeholdt i titlen, mens der er tekster med tantra i titlen, som faktisk ikke er

tantriske tekster. Tantriske tekster omhandler hovedsagelig instruktioner i ritualer og meditationspraksisser, og kaldes for tantra. Begrebet tantra refererer specifikt til et system af meditativ praksis, hvor hovedfokus – ofte gennem kompliceret visualisering, symboler og ritualer – er rettet mod at opnå en kognitiv mental transformation. De forskellige skoler indenfor tibetansk buddhisme har deres egne distinktive tantriske praksisser, med forskellig visualisering og mantraer.

I den tidlige buddhisme i de første århundreder f.v.t. var det almindeligt at bruge symboler i stedet for faktiske buddhistiske billeder. I tidsperioden under Mahayana benyttedes derimod billeder i form af bl.a. statuer, mens der i tantrisk Vajrayana anvendes et utal af billedikoner, kombineret med symboler. Det stærkt symbolmættede og svært tilgængelige sprog, som blev brugt indenfor tantra, havde også til formål at bevare de hemmelige belæringer intakte for udenforstående og uindviede. En anden kategori af buddhistiske tekster er Terma (skatte) tekster, som ifølge overleveringer blev skjult af Guru Rinpoche på udvalgte steder. Man mener, at Terma teksterne blev genfundet af Guru Rinpoches hovedelever (hertesønner), idet teksterne i en senere tidsepoke forventes at være til større gavn for mere kvalificerede elever. Teksterne blev på magisk vis skjult direkte i jord, klipper, vand eller luft. Selv i nyere tid har der været eksempler på yogier, der har formået at finde nogle af disse tekster. Jeg hørte således fra en amerikansk kvinde, at hun personligt ved en rejse i Tibet i slutnin-

Mandala.

gen af 80'erne, sammen med en mindre gruppe tibetanere, havde overværet en tibetansk kvindelig yogi (yogini) finde og efterfølgende trække en terma tekst direkte ud af en rå klippevæg. Yoginien var under episoden nøgen over bæltet, for at ingen skulle tro hun havde haft teksten liggende i ærmet. Baseret på en vision havde den tibetanske yogini lokaliseret den aktuelle klippe med den skjulte terma (se Samuel 1994).

Guru Rinpoche yab-yum - (Guru Rinpoche i tantrisk seksuel forening med sin kvindelige partner Yeshe Tsogyal)

Den sidst nedskrevne tantra tekst i Indien er Kalachakra Tantra, som dateres til midten af det 11. årh. Kalachakra teksten er skrevet på klassisk sanskrit, og introducerer politiske og astrologiske aspekter, som ikke er fundet i andre tidligere tekster, bl.a. ved at der er i teksten kan læses advarsler mod en fremtidig muslimsk invasion. Teksten er en syntese af både hinduistiske og buddhistiske guddomme, som man ved en forenet påkaldelse kan anmode om hjælp til at forhindre truende muslimske invasioner.

Indvielser og instruktion

Den buddhistiske praksis at tage tilflugt i Buddha, Dharma og Sangha (Buddha, Læren og munkeordenen), er bibeholdt i Vajrayana, men er genfortolket således, at ens egen guru opfattes og respekteres som værende Buddha i sig selv. Det er netop fra sin rodguru, at den praktiserende modtager indvielser og instruktion på meditationspraksis på de forskellige Bodhisattvaer, eller andre guddomme (yidam eller dakini). Tilgang til og praksis af tantra kræver altid, at en kvalificeret guru indledningsvis gennem et ritual indvier sin elev, dvs. at guruen udfører en transmission, en indvielse (wang), samt giver tilladelse til at læse teksten (lung) og til sidst instruktion på selve meditationen (tri). Sådanne overførsler og instruktioner foreskriver normalt et løfte (samaya) fra eleven til guruen om at tage daglig tilflugt, eventuelt at udføre specifikke tilbagetrækninger, og at sige et bestemt antal mantraer dagligt, i forbindelse med en meditationspraksis rettet mod en af de mange buddhistiske guddomme. Instruktioner vedrørende

meditation på de forskellige guddomme anses traditionelt set for at være hemmelige. I nogle Vajrayana tekster advares der specifikt om, at den indviede praktiserende vil falde i helvede (vajra helvede), såfremt han eller hun ikke overholder disse påbud. Det er dog uklart om disse advarsler skal forstås bogstaveligt eller metaforisk.

En indvielse til en guddom indebærer også indvielse til guddommens mandala. Indenfor tibetansk buddhisme repræsenterer en mandala kosmos og en guddoms hellige univers. En mandala kan have forskellige former. Den kan være rund, firkantet, todimensional eller tredimensional, men fælles for de forskellige mandalaer er, at de skal være en lukket kreds. En todimensional mandala kan være afbildet på en thangka, som fresko på en tempelvæg (maleri) eller i form af en sandmandala (lavet af sandkorn), hvorimod en tredimensional mandala er en figur bygget af træ eller metal. Der findes indtil flere, meget smukke tredimensionale mandalaer, i en størrelse op til 2 meter i diameter i Potala paladset i Lhasa. Sandmandalaer er flere gange blevet udført af tibetanske munke, flere steder i Danmark, og efterhånden mange andre steder i den vestlige verden. En sandmandala destrueres efter fulendelse af de tilhørende ritualer som symbol på forgængelighed, grundstenen i buddhistisk filosofi. En mandala kan være simpel i diagram eller den kan være omfattende, og repræsentere hundredvis af guddomme. Buddhistiske stupaer og klostre kan også være bygget baseret på et mandalakoncept; for eksempel den store Borobudur stupa på det centrale Java (8. - 9. årh.), Samye klosteret i Tibet (9. årh.) samt Shechen klosteret bygget af Dilgo Khyentse Rinpoche i Boudhanath, Nepal (20. årh.).

Mantra

Brugen af et mantra udgør hjertet i den aktuelle Vajrayana praksis. Mantra skal forstås som en lyd, den praktiserende benytter under en visualisering i en meditationspraksis. Mantraet kan være et eller flere ord, der oftest ikke har en mening i sig selv. Det vigtige ved mantrapraksis er, at det anses for at have en speciel iboende kraft. Det er en serie af lyde, associeret med den pågældende guddom, som den praktiserende har rettet sin opmærksomhed mod. Det har derved kraft som en handling, samtidig med at være en lyd. Det kendteste mantra indenfor tibetansk buddhisme er Avalokitesvaras mantra 'Om mani padme hung', som benyttes uafbrudt af de fleste tibetanere, hvad enten de besøger et helligt sted, eller er på arbejde som buschauffør, væver tæpper eller foretager andre gøremål. Den korrekte kontekst for at benytte et mantra er reelt set ved udførelse af ritualer eller meditativ praksis. Der eksisterer ikke egentlige guder indenfor tibetansk buddhisme, men derimod et utal af guddomme, som anses for at repræsentere forskellige kvaliteter, f.eks. Avalokitesvara (medfølelse), Manjusri (visdom), Tara (langt liv), samt mange andre. Alle guddomme har deres eget mantra, som benyttes ved visualisering og påkaldelse af guddommen, hvor det i en visualisering ofte vil være guddommen, der opstår fra selve mantraet. Historisk set er brugen af mantra ikke begrænset til tantriske ritualer, da man

Om Mani - (Chenrezigs mantra Om Mani Padme Hung)

ཨོཾ་མ་ཎི་པདྨེ་ཧུཾ་

kendte til brugen af mantra før de tantriske ritualer opstod. Mantra kan spores langt tilbage i historien, helt tilbage til den vediske periode, hvor de blev brugt i brahminske ritualer. Alligevel anses brug af mantra ikke som et lån fra brahminske ritualer. Faktisk har en vedvarende recitation af paritta vers i den tidlige buddhisme samme funktion som en recitation af mantra; nemlig som en beskyttende formular, eller talisman med lykkebringende ord. Ligeledes menes en koncentreret recitation af ordet Buddha at kunne frembringe en vision af Buddha.

En kraftfuld praksis

Et engagement i Vajrayana forudsætter en grundlæggende forståelse af Theravada og Mahayana filosofi. Filosofisk set er der ikke stor forskel mellem Mahayana og Vajrayana; forskellen ligger i de forskellige former for ritualer og meditativ praksis som benyttes indenfor Vajrayana. I Vajrayana opfattes forstyrrende følelser (klesas) som for eksempel had, begær og vrede, ikke som forhindringer, hvad de ellers gør i de to andre yanaer. Indenfor tantrisk buddhisme mener man, at vejen til at overvinde forstyrrende følelser som for eksempel begær ikke nødvendigvis kræver, at den undertrykkes. Forstyrrende følelser anerkendes derimod som kraftfulde værktøj, som den praktiserende gennem en meditativ erkendelsesproces formår at transformere til spirituel styrke og erkendelse indenfor Bodhisattva idealet (Mahayana), hvor der stræbes efter at gavne alle levende væsener.

Et væsentligt aspekt af den tantriske erkendelsesproces er beherskelsen af den indre vitale energi (prana), der bevæger sig gennem kroppens 72.000 energikanaler (nadi) og forskellige energicentre (chakra). En dygtig prak-

tiserende er netop i stand til at kontrollere sin prana gennem de forskellige chakraer, og kan derved opleve erkendelsen af sindets klare natur. Modsat kvinders lave sociale status i datidens Indien, omtales kvinder i de tantriske skrifter med respekt og høj status, da kvinder her opfattes som kilden til visdom. I det tantriske symbolsprog symboliserer en vajra den mandlige kraft, mens en klokke symboliserer kvindens visdom. Den kvindelige vagina er derimod symboliseret ved en lotus. Samlet symboliserer vajra og klokke den ikke-dualistiske natur af vågen opmærksomhed. En forening af kraft og visdom er for en erfaren og kvalificeret praktiserende netop mulig ved seksuel forening (karmamudra) med en (ligeledes kvalificeret) kvinde, en handling der udløser stærk seksuel fryd, som gennem en erkendelsesproces kanaliseres til en erkendelse af sindets åbenhed og klare natur. For at kunne praktisere disse teknikker er det nødvendigt at kunne opleve seksuel energi, uden at føle ordinært begær, samt at kunne identificere sig med guddommens fuldkomne immaterielle legeme. Atisa fremførte en mere konservativ holdning ved at insistere på, at ritualer og seksuel praksis indenfor Vajrayana udelukkende var symbolsk, fordi en munk, der har fysisk

kontakt med en kvinde (karmamudra) derved ville bryde sine Vinaya løfter.

En del personer har i tidens løb markeret sig som markante tantrisk praktiserende. I perioden 9. til 12. århundrede levede, der i Indien en gruppe yogier, som traditionelt blev kaldt for de 84 maha siddhas (yogier der har opnået speciel spirituel styrke). Disse yogier rejste rundt uden fast tilholdssted og provokerede det etablerede samfund med deres bizarre opførsel og levevis. Ud fra et tantrisk ideal var det at overskride tabu og konventionelle grænser en del af erkendelsesprocessen, for eksempel at indlede tantrisk seksuel adfærd med lavkaste kvinder, spise urent kød (hundekød og lignende) eller udføre meditatív praksis på gravsteder, som i henhold til daværende braminske kaster i Indien var stærkt forurenede steder. Gennem denne livsstil udfordrede og latterliggjorde disse yogier datidens stramme kasteopdelte samfund i Indien. Historien om den kendte siddha Naropa illustrerer effektiviteten i de tantriske metoder. Naropa var en anerkendt og meget respekteret abbed ved det kendte Nalanda universitet, men først efter han mødte sin guru, siddhaen Tilopa, og efterfølgende brød med de etablerede monastiske regler og praktiserede tantrisk meditation, var han i stand til at give slip på tilknytningen til sin intellektuelle viden, og derved opnå højere spirituel erkendelse. Set fra det etablerede samfunds perspektiv blev sådanne personer ofte betragtet som vanvittige. Andre kendte og nu respekterede yogier med såkaldt vanvittig visdom er Guru Rinpoche (Tibet 9. årh.), Drukpa

Yeshe Tsogyal - (Guru Rinpoches consort Yeshe Tsogyal)

Kunley (Tibet & Bhutan 15.-16. årh.) og Gendun Chöpel (Tibet 20. årh.). Disse individer brugte skandaløs adfærd og undertiden grov humor, som middel til at påvirke andre til at opnå en højere erkendelse, fri for samfundets konventionelle fordomme. Især var det ofte det rigide klostermiljø, der stod for skud, med vittigheder og fornærmelser, for at påvise munkenes hyckleri og selvoptagethed. Såvel tidligere som nu kan man opleve personer, som forsøger at legitimere deres anderledes adfærd, specielt deres seksuelle aktivitet, med at de er erkendte tantriske praktiserende. Ifølge d. 14. Dalai Lama er kun en person, der kan betragte alle samsariske fænomener med fuldstændig upartiskhed, kvalificeret til at benytte tantrisk seksuel praksis. Helt nøjagtigt, kun en person uden overhovedet noget seksuelt begær kan udføre denne praksis. Niveaueet for denne erkendelse er således: hvis nogen giver dig et glas med vin og et glas med urin, samt en tallerken med et veltilberedt måltid mad og et stykke ekskrement, så skal du være på et så-

Hvis du ikke har attrå efter det urene hvorfor omfavner du så et fremmed skelet der er klinet sammen af sener og overplastret af kødlunser.

Du råder selv over en masse skarn! Dermed må du stille dig tilfreds! Din skarnsluger! Glem den anden affaldsæk!

Shantideva, Bodhicaryavatara.

dant mentalt niveau, at du kan indtage alle disse fire dele uden at føle forskel ved dets substans. Måske så er du kvalificeret til at udføre denne praksis. (Se Advice from the Dalai Lama)

Afslutning

Selvom tantra anses for at være kulminationen på de buddhistiske belæring, så anses disse belæring og instruktioner ikke for at være lige egnede for alle individer. Tantrisk praksis er en kraftfuld og effektiv metode, hvorpå en praktiserende kan opnå en spirituel transformation, og netop af denne grund anses den for at kunne være potentielt farlig. Tibetanske lamaer pointerer, at disse metoder kun er egnede for udvalgte kvalificerede individer, mens andre hellere bør følge den langsommere, men mere sikre vej, som Theravada eller Mahayana sutra systemet. Ifølge Dalai Lama er Vajrayana metoder og instruktioner

kun egnede for individer, der har en meget stærk fornemmelse af altruisme, samt en overvældende motivation til at opnå Buddha tilstanden, udelukkende med det formål for øje at kunne gavne andre, så de kan gennemgå samme træning og blive fri for lidelse og årsagen til lidelse; fordi man på dette niveau ikke kan søge at opnå den absolutte oplysning kun for sin egen skyld.

Citater er hentet fra følgende bøger: Candamaharosana Tantra kapitel viii: 29-30. I Williams 2000: 240. (Min oversættelse)

Shantideva. Bodhicharyavatara, oversat til dansk af Chr. Lindtner i To buddhistiske læredigte, København, 1981: 111.

“Advice from the Dalai Lama”. I Inquiring Mind, vol. 10, no. 1 (Fall 1993). (Min oversættelse).

Kilder

Powers, John (1995). Introduction to Tibetan Buddhism. Snow Lion Publications. Ithaca, New York.

Samuel, Geoffrey, Hamish Gregor and Elisabeth Stutchbury (eds.) (1994). Tantra and Popular Religion in Tibet. International Academy of Indian Culture and Aditya Prakashan, New Delhi.

Skilton, Andrew (1994). *A Concise History of Buddhism*. Windhorse Publications, Birmingham.

Thrangu Rinpoche (1997). *Songs of Naropa. Commentaries on Songs of Realization*. Translated from the Tibetan by Erik Pema Kunsang. Edited by Marcia Binder Schmidt with Kerry Moran. Rangjung Yeshe Publications, Boudhanath, Hong Kong & Esby. Williams, Paul with Anthony Tribe (2000). *Buddhist Thought. A Complete introduction to the Indian tradition*. Routledge, London and New York.

DVD med foredrag af Hans Hellighed Dalai Lama

Dvd med Hans Hellighed Dalai Lamas foredrag ‘Fred gennem Indre Fred’ samt Matthieu Ricard og Lakha Lamas foredrag ‘Mindfulness Meditation’ blev udgivet 1. december. Foruden disse foredrag vil der også være at finde bonus materiale med uddrag fra H.H. Dalai Lamas pressemøde samt højdepunkter fra hans besøg i Danmark i Pinsen 2009.

Vedlagt dvd’en vil være et 8 siders smuk illustreret teksthæfte.

Pris: Kr. 198,- Hele salget fra DVD’en går ubeskåret til velgørenhed. Nærmere information kan findes på www.tibetcharity.dk

Dvd’en kan forhåndsbestilles hos Ørnens Forlag (info@oernensforlag.dk) og købes fra udgivelsestidspunktet mandag den 1. december.

Dvd’en vil også kunne købes ved Tibet Charitys arrangementer, ‘Being & Doing’ og Phendelings egne arrangementer, der alle finder sted i ‘Phendeling, Center for Tibetansk Buddhisme’, Nørregade 7B, 2.th, København.

Som tidligere nævnt i Tibet formidler Dansk Selskab for Tibetansk Kultur humanitær støtte til udvalgte projekter eller etablerede institutioner blandt eksiltibetanere i Nepal og Indien, samt også til tibetanere bosat i de tibetanske autonome områder på Himalaya plateauet.

Vores overordnede formål med at yde humanitær støtte til tibetanerne er at bidrage til:

- at tibetanerne kan beholde og udvikle deres særegne kultur
- at tibetanerne som befolkningsgruppe kan opnå de ressourcer og kompetencer, som gør at de kan opretholde et værdigt liv uden sult og fattigdom.

Vores strategi er at yde finansiel støtte inden for følgende områder:

- Uddannelse, generelt
- Uddannelse med fokus på kvinder
- Sundhedsfremmende projekter
- Kulturbevarelse og civilorganisationer

Læs mere om vores projekter på www.dst.dk

Baseret på vores medlemmers bidrag til projektstøtte har vi som tidligere nævnt formidlet økonomisk støtte til projektet:

The Huangnan Nationalities Teachers' School – som er en 'senior middle school' beliggende i Rebkong, Qinghai provinsen i Kina, den tibetanske region tidligere kendt som Amdo. Her kan tibetanske unge deltage i et særligt tre-årigt undervisningsforløb i engelsk (English Training Programme).

DSTK har allerede overført 17.300 kr. til dette projekt, som vi har taget fra vores projektkonto, men vi modtager meget gerne bidrag fra medlemmer eller andre interesserede, som kan dække denne udgift. Vi mangler derfor stadig sponser til dette projekt.

Vi har modtaget en rapport fra projektets koordinator Charlotte Pedersen, som beskriver alle de tibetanske unge, der har modtaget støtte til bøger mm. fra Dansk Selskab for Tibetansk Kultur. Charlottes rapport kan læses på: <http://www.dst.dk/scholarships.html>

En af de tibetanske unge er Wande Tsering (i skolen også kaldet for Ben):

Ben er 17 år gammel og kommer fra Shong Pong, nærmere betegnet den højtbeliggende landsby Nyentah. Hans nærmeste familie inkluderer hans forældre og to yngre brødre, som går i landsbyskolen. Familien lever som bønder og har et lille stykke land, samt en ko og et æsel. De tjener samtidig penge ved i sommerperioden at indsamle den medicinske svamp Caterpillar Fungus, og de arbejder også som deltids bygningsarbejdere. Ben er dygtig til tibetansk og også til engelsk. Hans fremtidsplaner er at studere på universitetet og lære flere sprog, så han senere kan arbejde som turistguide.

Wande Tsering (Ben). På billedet herunder ses Bens landsby.

Foto: Charlotte Pedersen

Vi ønsker at rette en stor tak for indbetalte projektbidrag, som gør denne støtte mulig til tibetanere bosat på hele det tibetanske plateau. Samtidig ønsker vi at vedblive med at yde støtte til alle de nævnte projekter, hvilket kun er muligt med økonomisk bidrag fra vores medlemmer.

I Indien støtter Dansk Selskab for Tibetansk Kultur to unge tibetanske studerende, der læser på den toårige uddannelse International Baccalaureate (IB) Diploma course ved Mahindra United World College, Pune, Indien. Vores støtte til de unge tibetanere koordineres gennem Department of Education, Central Tibetan Administration, som gennem tests og interviews udvælger kandidater til at modtage vores støtte til lommepenge mm. Vi har netop modtaget tilbagemelding om, at de to studerende Kunga Chodar Dagpo, med studiestart i 2008, og Tenzin Gyalchoe, med studiestart i 2009, trives på kollegiet og klarer sig godt i deres studier. Undervisningen på Mahindra United World College kvalificerer de studerende ikke blot i faglige discipliner, men også til at de lærer at reflektere over det indlærte fag. Skolens program påpeger netop vigtigheden af, at de studerende opnår selvtilid og derved opmuntres til at kunne udtrykke deres holdninger ved diskussioner og at kunne tænke selvstændigt. Mange studerende fra Mahindra United World College tildeles efter endt uddannelse stipendier, så de kan fortsætte deres studier på internationalt anerkendte universiteter.

Betaling til projekter

Bidrag til projekter kan indbetales til DSTKs konto:

Reg. 1551 Kontonummer: 3 42 87 88

Hvis du ønsker tilsendt et girokort, kan du enten ringe til os eller sende en mail på info@dstk.dk.

Som noget nyt fra SKAT er fjernelsen af bundfradraget på 500 kr. ved gavebidrag til godkendte velgørende organisationer fjernet med virkning fra 1. januar 2010. Læs mere på: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oId=1813765>. Dette forudsætter, at vi kender dit cpr. nummer, så vi kan indberette beløbet til SKAT.

Ved indbetaling skal du huske tre ting:

- Angiv tydeligt hvilket projekt dit bidrag er tiltænkt.
- Oplys dit CPR-nummer, hvis du ønsker at trække beløbet fra i skat. DSTK er forpligtet til at oplyse alle indbetalinger til skattevæsenet, men det kræver, at vi modtager dit cpr. nummer.
- Skriv hvis du ønsker at få tilsendt nyhedsbrev per post eller per e-mail (angiv e-mail adresse).

„Øsal Ling – Lysets Have“ – Nyt center for tibetansk buddhisme i Århus

Lakha Lama er protektor og rådgiver for en ny opstartet forening i Århus med det tibetanske navn „Øsal Ling – Lysets Have“. Foreningen har til formål at tilbyde Dharmaundervisning primært i tibetansk buddhisme og er åbent for alle, der er interesserede i buddhisme. Lakha Lama er dybt engageret i forskellige kulturelle og humanitære projekter og er bl.a. formand for Tibet Charity og spirituelt overhoved for Phendeling Center for Tibetansk Buddhisme i København, der er forbillede for Øsal Ling.

Udover Lakha Lama, vil Birgit & Jim Scott være faste Dharmalærere ved Øsal Ling hver onsdag i ulige uger. De vil først og fremmest undervise i det store grundlæggende buddhistiske værk: *Befrielsens Juvel* af Gambopa, som Birgit Scott selv

har oversat til dansk fra tibetansk. Værket udgives i øvrigt på forlaget „Løvens Brøl“, og kan rekvireres i de fleste boghandler.

Studiekreds i „Befrielsens Juvel“ starter op d. 4. nov. kl. 19.30 og varer indtil 13. januar 2010. Aftenerne afholdes: Eghøjvej 9 i 8250 Egå, (hvortil der kører en del busser fra Århus midtby) . Der er et undervisningsbidrag på 60 kr. pr. gang og 50 kr. for medlemmer, og tilmelding er ikke nødvendig.

Lakha Lama vil undervise følgende weekender i det nye år: 5. - 7. feb., 28. - 30. maj, 24. - 26. sept. og 26. - 28. nov. (Emner og steder for afholdelse af kurser annonceres på et senere tidspunkt). Øsal Ling vil ligeledes fra tid til anden afholde arrangementer med andre buddhistiske lærere.

Fra omkring nytår vil det være muligt at melde sig ind i foreningen, hvorved at man får tilsendt den halvårslige nyhedskalender og nyhedsbreve, og ligeledes får medlemmer rabat til studie- og praksisafstner og enkelte andre arrangementer, når det annonceres.

Øsal Ling er p.t. på udkig efter et fast lokale i Århus til indretning af centerets tibetansk buddhistiske tempelrum. De fremtidige lokaler vil ligeledes kunne fremlejes til fredelige formål og af andre tibetansk buddhistiske grupper.

Ønsker du at vide mere om foreningen og evt. blive medlem, kontakt venligst Signe Ehlers pr. e-mail på: signe.ehlers@mail.dk eller på tlf: 29 62 56 72.

Nye bøger

bøger bøger bøger

Af Ellen Bangsbo

Modern Tibetan Literature and Social Change.

Hartley, Luran R. og Patricia Schiaffini-Vedani (red.) med forord af Matthew T. Kapstein.
Duke University Press, Durham og London. 2008. xxxviii + 382 sider.
ISBN 978-0-8223-4277-9 (pbk)

Med en eksistens kun gennem nogle årtier er moderne tibetansk litteratur en forholdsvis ny genre indenfor litteratur. Da skriftsproget blev introduceret i Tibet i det 7. årh. skete det på foranledning af et behov for at kunne nedskrive politiske dokumenter samt buddhistiske skrifter på klassisk tibetansk og denne prioritering vedblev gennem de følgende århundreder. Al anden form for poesi eller prosa blev formidlet mundtligt gennem omvandrende barder eller i lokalsamfundet.

I nyere tids litteratur, inklusiv aviser og tidsskrifter, anvendes derimod moderne litterær tibetansk, hvilket har åbnet for en voksende kompleks litterær verden, der inkluderer digte og fiktive værker skrevet både på tibetansk og kinesisk af tibetanske forfattere. I en tid hvor analfabetisme stadig er udbredt på det tibetanske plateau, er denne hurtigt voksende produktion ret bemærkelsesværdig. Nyere tibetanske forfattere kommer fra både land- og byområder, og selvom forfatteren Woese efterhånden er verdenskendt, er der stadig kun få kvindelige tibetanske forfattere.

Bogen 'Modern Tibetan Literature and Social Change' introducerer markant og nyskabende forfatterskab blandt tidligere og nutidige tibetanere på det tibetanske plateau, uddybet med en indsigtfuld social baggrund for værkernes tilblivelse, samt på hvilken måde disse værker har bidraget til diskussioner, refleksioner og perspektiver indenfor det offentlige rum både i og udenfor Tibet/Kina. Et aktuelt tema blandt tibetanske forfattere og litterære kritikere er 'traditionens rolle i det moderne samfund', hvilket afspejles i bogens opdeling i to dele som, 'engaging traditions' og 'negotiating modernities'.

Første del 'engaging traditions' omhandler den litterære udvikling gennem begyndelsen af det 20. årh. der lagde grunden til den dramatiske transformation, som tibetansk litteratur i de følgende årtier har gennemgået. Moderne tibetansk litteratur fik gennembrud i midten af 1980'erne ledet af den tibetanske forfatter Döndrup Gyel (1953-85), en talentfuld forfatter fra Amdo, der tog sit liv som 32-årig. Döndrup

Gyels digt 'Waterfall of Youth' (1983) medførte et opsigtsvækkende gennembrud for anvendelse af fri poesi indenfor tibetansk litteratur.

Anden del 'negotiating modernities' retter sig mod den litterære udvikling, som er engageret i modernitet på dets egne præmisser, mere end at de er engageret i tradition set gennem moderniseringslinse, som nu i Kina er indskrevet gennem de to sprog, tibetansk og kinesisk. I 1980'erne mente mange tibetanske kritikere, at 'autentisk' tibetansk litteratur skulle handle om traditionelle tibetanske værdier 'med en duft af smørte', og med emner baseret på en nomade- og semi-nomade livsform. Denne opfattelse ændredes i 1990'erne til en mere åben accept af moderne problemstillinger knyttet til livet i byerne, også som en følge af, at tibetanske forfattere ofte levede i studentermiljøer i de større byer spredt i Kina (Beijing, Xining, Chengdu og Lhasa). Emner med strejf af 'forudtaget nostalgi' bibeholdes stadig med nomade og semi-nomade livsstil, men nu yderligere set i relation til det mere moderne byliv, hvor livet i det rurale- og urbane rum reflekterer en tidspassage, som vækker minder fra en svunden tid og inspirerer til fiktion. Dog - med nu mere end tre tusinde noveller samt antologier tilgængelige på både tibetansk og kinesisk er det ikke længere muligt at generalisere om det litterære indhold i moderne tibetansk litteratur. 'Modern Tibetan Literature and Social Change' bidrager med en længe ventet introduktion til moderne tibetansk litteratur.

Like Gold that Fears No Fire: New Writing from Tibet

som indeholder fortællinger og digte fra tibetanere bosat i Kina og i eksil. I flere af bogens essays beskrives tibetanernes nuværende livsforhold i Tibet, og dette samt beskrivelser af fængselsophold af tibetanske politiske fanger, har med det samme ført til de kinesiske myndigheders forbud mod bogen. Flere digte skrevet af den kendte tibetanske forfatter og digter Woese er her gengivet i engelsk oversættelse.

Bogen kan læses på: <http://www.savetibet.org/files/documents/Like%20Gold.pdf>.

Tibetansk astrologi

Af Grethe Sørvig, tibetansk astrolog,
psykoterapeut og forfatter

Den tibetanske videnskab om astrologi.

(tibetansk: Tsi-rig)

Tibetansk astrologi er baseret på fire astrologiske skoler: Bøns astrologi, kinesisk astrologi, den buddhistiske tantriske tekst, Sri Kalachakra Tantra (tib.: Dyiki Khorlo), og den indiske tantriske tekst, Shiva Sharodaya Tantra (tib.: dbyang 'char, udt.: Yangchar).

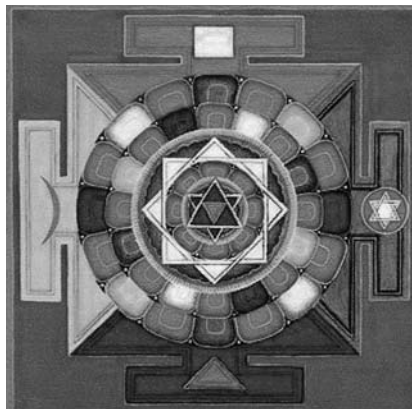
Tibetansk astrologi består desuden af to former for astrologi: Element-astrologi og siderisk astrologi.

Tibetansk Element-astrologi

(tibetansk: Jungtsi) bygger hovedsageligt på kinesisk astrologi og drejer sig grundlæggende om aspekter mellem de fem elementer, yin og yang og de 12 kinesiske tegn og indeholder også flere elementer fra Bøns astrologiske system.

Indflydelse fra Bøn

Bøn, der er en shamanistisk religion, der var statsreligion i Tibet før buddhismen blev etableret i landet i det 7. århundrede, benytter sig af flere forskellige astrologiske systemer, blandt andet magisk-spejl-astrologi (der dog mere er en shamanistisk spådomsform end astrologi, og som i øvrigt benyttes af mange lamaer den dag i dag), parkhaerne og mewaerne (se nedenfor), de fem elementer og de fem livsområder, og det er systemet med de fem livsområder, som tibetansk astrologi har adopteret fra Bøn. De 5 livsområder vil sige:

De fem elementers mandala

1) Sok(srog): livskraft, immunforsvar, livsvej, beskyttelse. 2) Ly (Lus): helbred. 3) Wang thang (dbang thang): økonomi, evne til at nå de mål man har sat sig og overvinde forhindringer og personlig kraft/gennemslagskraft. 4) Lungta (rLung rta): karriere, held, succes. 5) La (bLa): personlighed, følelsesliv og kærlighedsliv. I et tibetansk element-horoskop forbindes disse fem efter en særlig beregningsmodel, med de 12 kinesiske tegn og de fem elementer, som igen, baseret på en særlig aspekteringsmodel, aspekterer hinanden, og dette er en af de grundlæggende og mest vigtige metoder til at beregne et tibetansk Element-horoskop.

Kinesisk indflydelse

Kinesisk astrologi kaldes på tibetansk for Naktsi, hvilket betyder „sort astrologi“, hvilket igen refererer til det tibetanske ord for Kina: „Gyanak“ eller „det store land hvor folk klæder sig i

sort“. Den del af kinesisk astrologi som tibetanerne benytter sig af kaldes på tibetansk for Jungtsi: Element-astrologi (fra de to ord, „Jungwa“: de fem elementer og „tsi“: astrologi). Dette system benytter sig af 60-års-cyklen, dvs. de 12 kinesiske tegn i kombination med de fem elementer, samt de ni mewaer og de otte parkhaer.

Systemet med de ni mewaer blev skabt af den kinesiske kejser, Yu, (2206 f.Kr.), der blev inspireret af et mønster, han så på en skildpaddes mave. Systemet, der også kaldes for ”Tre-livssystemet”, siges at være en belæring, der blev spredt rundt i Kina af omvandrende taoistiske munke.

7	3	5
6	8	1
2	4	9

De fem elementers mandala

De ni mewaer kaldes også for „de ni farvede øer“. Disse ni små kvadrater danner tilsammen et større kvadrat, kaldet „det magiske kvadrat“. Mewaerne, der er forbundet med de fem ele-

De 12 tegns positive og negative ugedage og planeter

Kvalitet		Rotte	Okse	Tiger	Hare	Drage	Slange
Bedst	Dag:	Onsdag	Lørdag	Torsdag	Torsdag	Søndag	Tirsdag
	Planet:	Merkur	Saturn	Jupiter	Jupiter	Solen	Mars
Næstbedst	Dag:	Tirsdag	Onsdag	Lørdag	Lørdag	Onsdag	Fredag
	Planet:	Mars	Merkur	Saturn	Saturn	Merkur	Venus
Forhindring	Dag:	Lørdag	Torsdag	Fredag	Fredag	Torsdag	Onsdag
	Planet:	Saturn	Jupiter	Venus	Venus	Jupiter	Merkur

Kvalitet		Hest	Får	Abe	Hane	Hund	Gris
Bedst	Dag:	Tirsdag	Fredag	Fredag	Fredag	Mandag	Onsdag
	Planet:	Mars	Venus	Venus	Venus	Månen	Merkur
Næstbedst	Dag:	Fredag	Mandag	Torsdag	Torsdag	Onsdag	Tirsdag
	Planet:	Venus	Månen	Jupiter	Jupiter	Merkur	Mars
Forhindring	Dag:	Onsdag	Torsdag	Tirsdag	Tirsdag	Torsdag	Lørdag
	Planet:	Merkur	Jupiter	Mars	Mars	Jupiter	Saturn

menter, yin og yang og de otte parkhaer, bevæger sig i tre cyklusser på hver 60 år, kaldet for Metreng på tibetansk.

De 12 kinesiske tegn beskriver et menneskes personlighed bedst, mens de ni mewaer mere beskriver underliggende og også ofte ubevidste positive og negative tendenser, der henholdsvis gavner og modarbejder ens evne til at tiltrække det man ønsker sig, nå de mål, man har sat sig, og opnå et godt helbred og et langt liv. Det er bl.a. ved hjælp af en persons Fødselsmewa (tib.: Kye mewa/Kye me), at man kan se, hvilken åndelig (tibetansk) praksis vedkommende er ment til at praktisere i denne inkarnation, og hvilket eksistensplan eller liv vedkommende er inkarneret fra. F.eks. kan man se i Kronprinsesse Marys Fødselsmewa, at hun har været regent også i sin forrige inkarnation. Konprins Frederik, derimod, har i følge sin Kye-mewa, været en højt udviklet åndelig lærer og omvandrende yogi i sin forrige inkarnation. Ens Kye-mewa viser også, hvilket plan man vil inkarnere på igen, hvis man praktiserer eller ikke praktiserer efter sit horoskop

eller sin åndelige lærers anvisninger og/eller bare er et godt menneske. Hver dag, inklusive den dag man blev født, har også sin mewa, der influerer mennesket med sin specielle kvalitet. Og denne beregnes også i et fødselshoroskop og uddyber videre omkring Fødselsmewaen. Her lægger man bl.a. vægt på det aspekt, der dannes mellem de to mewaers elementer. Men man kigger også på Fødselsdagsmewaens generelle kvaliteter.

Da mewaerne, som nævnt, skifter fra dag til dag og influerer mennesket med forskellige kvaliteter, der gør de forskellige dage positive og negative til udførelse af forskellige aktiviteter, benyttes de også i de tibetanske dagshoroskoper.

De otte parkhaer kaldes på tibetansk for parkha gye: de otte trigrammer, og er den tibetanske version af de otte kinesiske bagua, der viser otte forskellige forhold mellem yin og yang, og som danner grundlaget i den kendte, kinesiske spådomsbog, I Ching. Parkhaerne forbinder sig med mewaerne, elementer osv. og påvirker således menneskets liv og energi. De viser f.eks. i hvilken ret-

ning naturånderne befinder sig til alle tider, det bedste sted at bygge et tempel, fra hvilke retninger man kan forvente positive og negative energier o.l. Der er hovedsagligt tre formål med at beregne parkhaerne, og således også tre forskellige måder at beregne dem på: 1) Fødselsdagsparkhaen, der bl.a. beskriver sider ved et menneskes personlighed og karma. 2) den årlige parkha, der enkelt forklaret er et retningshoroskop, hvor man kan se, fra hvilke retninger man kan forvente positive og negative energier, og således hvilke retninger, der vil være positive og negative i forbindelse med handel, rejser, helbredelse o.a. 3) den daglige parkha, der f.eks. angiver, om dagen er god for bryllup, begyndelse, påbegyndelse af vigtige projekter o.a.

Siderisk astrologi

(tibetansk: Kartsi)

Den anden form for astrologi, som tibetanerne benytter sig af, kaldes for Kartsi på tibetansk og består af en blanding af Kalachakra-astrologi og Yangchar-astrologi, samt en syntese af

	Tue Gris	Vand Abe	Vand Hant	Tue Hant	Aspekter
Levetsal Immortalitet	Vand	Metal 000	Ild 00	Tue 0X	000000 X
Helbred	Ild	Metal 00	Tue 000	Vand XX	00000 XX
Økonomi	Tue	Vand 000	Vand 000	Tue X	000000 X
Succes, held, kærlighed	Ild	Tue 000	Metal 00	Ild X	00000 X
Personlighed Kærlighed	Metal	Jord 000	Tue 00	Vand 0X	000000 X

Dalai Lamas Element-horoskop

Aspekt-symbolerne stammer fra en af Bøns spådomsmetoder, hvor man benytter sorte og hvide runde sten til at spå om fremtiden med. De hvide cirkler symboliserer de hvide sten, og repræsenterer de positive aspekter, og krydserne, der i vore dage erstatter de oprindelige, sorte cirkler, symboliserer de sorte sten og repræsenterer de negative aspekter. Som man kan se, er Dalai Lamas horoskop totalt positivt. Dvs. hvert livsområde har en stor overvæg af positive aspekter. Det eneste lidt svage aspekt kan man se under livsområdet "helbred", hvor Ild-elementet er negativt aspekteret af Vand. Da Ild er forbundet med hjertet og tyndtarmen, indikerer dette en svaghed i disse organer. Og som de fleste ved, er det Hans Helligheds mave, der volder ham problemer engang imellem. Ild-elementet er også forbundet med Galde-sygdomme (tibetansk: Tripa), dvs. varme sygdomme, så vi kan konkludere, at Hans Hellighed vil have en tendens til at få varme sygdomme. Men da resten af hans horoskop er så positivt, og da han praktiserer åndelighed meget intenst og på et meget højt plan, vil han få et langt og godt liv.

disse og Element-astrologi. Da Kartsi hovedsagligt bygger på de to indiske tekster, Kalachakra Tantra og Yangchar, og da tibetanerne kalder Indien for Gyakar eller "det store land hvor folk klæder sig i hvidt", kalder de dette astrologiske system for "hvid astrologi" eller "Kartsi" på tibetansk. Siderisk astrologi påmindrer grundlæggende om vestlig (tropisk) astrologi, med de 12 tegn og huse (tib.: Khyim), men der er alligevel stor forskel på de to systemer, når det gælder beregninger, aspektering og fortolkning. Desuden benytter siderisk astrologi sig af 28 Månehuse, kaldet Gyukar på tibetansk (sanskrit: nakshatra). Hvert Månehuse består af en stjernekonstellation, og fordi disse essentielt har en passiv energi, aktiveres de kun, hvis der står planeter i dem. Månehusene tillægges stor betydning i siderisk astrologi, idet de forbinder en med tidligere liv og yderligere uddyber individets målsætning i dette liv. Desuden mener man, inden for siderisk astrologi, at Forårspunktet (eng.: equinox) er bevægeligt retrograd (baglæns), og derfor kan man se en stor grad-forskel mellem et vestligt (tropisk) og siderisk horoskop, mht. planet-placering og placering af ascendanten. Denne grad-forskel kaldes for Ayanamsa på sanskrit, og denne varierer en smule inden for de forskellige sideriske skoler. Den tibetanske Ayanamsa er pr. i dag på ca. 24 grader.

Kalachakra-astrologi

Kalachakra Tantras astrologi, der kaldes for Dus 'Khor på tibetansk, benytter sig, i tillæg til de 28 Månehuse, kun af de 7 planeter Solen, Månen, Merkur, Venus, Mars, Jupiter og Saturn, samt den nordlige Måneknude, Rahu. Den sydlige Måneknude, Ketu, benyttes ikke

i Kalachakra-astrologi. Men i det tibetanske, sideriske system generelt, der er en blanding af Kalachakra-astrologi, Yangchar og Element-astrologi, benytter man sig også af Ketu. De tre planeter Uranus, Pluto og Neptun benyttes ikke i dette system.

Der er generelt to typer Kalachakra-astrologi; den, der hovedsagligt er baseret på Kalachakra Tantras første kapitel, kaldet "Det Ydre Kalachakra", og som beskæftiger sig med makrokosmos, dvs. det ydre univers og dets tids-cykluser, universets centrum (Mount Meru), de fire store kontinenter, de otte mindre kontinenter, stjerne- og planet-konstellationer osv., og en anden, der på et dybere plan forbinder planeterne bevægelser med det, der sker i sindet, i det subtile legeme og i chakraerne, der baserer sig på andre dele af teksten. F.eks. beskriver tekstens andet kapitel, kaldet "Det Indre Kalachakra", at hvert individ har et subtilt horoskop i navle-chakraet, der ifølge Kalachakra er "det inkarnerende sinds sæde" eller La's (personlighedens) sæde og det første chakra, der dannes i et foster. Og i følge Kalachakra Tantra strømmer de subtile energier igennem dette chakra synkront med den måde, hvorpå planet-aspekterne i det individuelle horoskop påvirker individet. – Kalachakras astrologiske belæringer er således meget dybe og viser planeterne og horoskopets forbindelse til det subtile legeme og de subtile energier, og hvordan planeterne stilling i fødselsøjeblikket påvirker individet på et subtilt og dybt plan. Iblandt de mange Kalachakra-praksisser, der findes, er nogle af dem derfor også astrologiske, hvor hovedformålet med praksisserne er at transformere og gå hinsides den indre og ydre zodiak for således at ophæve årsagen til karmisk eksistens.

Tibetanske astrologer benytter sig også af Kalachakra Tantras astrologiske og astronomiske system til at beregne den tibetanske Månekalender (tib: Lo-tho), der også kan sammenlignes med de vestlige astrologers efemerider. I den tibetanske Månekalender finder man således bl.a. hver dags kinesiske tegn og element, Månens og de andre planeters daglige positioner i Månehusene, samt andre daglige aspekter. Det er også på baggrund af Månekalenderen, at man beregner et tibetansk Element-horoskop. I tillæg benyttes Kalachakra Tantras astrologiske og astronomiske system, i kombination med Yangchar og Element-astrologi, til at beregne og fortolke det tibetanske, sideriske horoskop.

Yangchar

(Sanskrit: *Shiva Sharodaya Tantra*)

Shiva Sharodaya Tantra eller Yangchar, som den kaldes for på tibetansk, siges at være en belæring, der blev givet til de store, indiske seere (sanskrit: Mahasiddhas) af den indiske guddom Shiva. Den blev bragt til Tibet i det 12. årh. af en mester ved navn Rinchen Sherab og bestod oprindeligt af 10 kapitler. Men da fem af kapitlerne omtalte magiske metoder, der kunne bruges til at skade andre, ødelagde han dem, så kun fem af tekstens kapitler nåede Tibet.

”Yangchar”, der betyder ”Vokaler, der rejser sig”, indeholder flere astrologiske metoder. Bl.a. et system, der viser, hvordan en persons navn relaterer vedkommende til visse stjernekonstellationer, og hvordan man på baggrund af dette kan lave forhåndsprognoser vedrørende en persons liv. Teksten beskriver også det førnævnte sideriske system, samt metoder til at beregne horoskoper, hvor man kan aflæse, hvilke krigsstrategier man bør bruge

imod nabo-lande og andre modstandere. Sidstnævnte del af Yangchar har aldrig været benyttet af tibetanerne, der jo er buddhister og derfor benytter sig af buddhistiske metoder til at forholde sig til fjender og forhindringer. Men den del af dette system, der relaterer til vedisk zodiak-astrologi bliver benyttet af tibetanerne, i kombination med Kalachakra-astrologi.

Yangchar-teksten indeholder i øvrigt også tantriske praksisser o.a.

”Syntese-systemet”

Et astrologisk system, der er unikt for tibetansk astrologi, består af en syntese mellem Naktsi (Element-astrologi) og Kartsi (siderisk astrologi). Her er Naktsi repræsenteret ved de 12 kinesiske tegn og de fem kinesiske elementer, og Kartsi er repræsenteret ved de 12 zodiak-tegn, de syv planeter, de to Måneknuder, de 28 Månehuse og de fem indiske elementer. Men de syv planeter bliver også benyttet inden for kinesisk astrologi, hvor hvert kinesisk tegn er forbundet med tre forskellige planeter, og hvor to af dem gavner individet og den ene planet indikerer forhindringer. Og på denne baggrund har tibetanerne lavet en syntese mellem Naktsi og Kartsi hvor hvert kinesisk tegn har en Sjæls-(tibetansk: La-) planet, en Vitalitets- (tibetansk: Sok-) planet og en Forhindrings- (tibetansk: Gek-) planet (se illustration side 25). Hvis Vitalitetsplaneten er stærk i et horoskop, indikerer dette succes, held, et godt helbred, overskud af energi og en kraftig udstråling, samt et godt og langt liv, men hvis Forhindringsplaneten er stærkere end Vitalitetsplaneten, indikerer dette mange forhindringer. Hvis Sjælsplaneten er godt aspekteret, indikerer dette indre styrke, gennemslagskraft og evne til at bekæmpe sine fjender, men hvis

Forhindringsplaneten er stærkere end Sjælsplaneten, indikerer dette stærke modstandere, og at vedkommende skal arbejde hårdt for at overkomme forhindringer og besejre sine fjender.

I tillæg har hvert kinesisk tegn tre positive ”stjerner” eller Månehuse i det sideriske horoskop, der, hvis man har planeter i dem, vil gavne individet, og tre negative ”stjerner” eller Månehuse, der, hvis man har planeter i dem, indikerer forhindringer.

De tre positive ”stjerner” eller Månehuse indikerer, hvis der står planeter i dem, og især hvis La- eller Sokplaneten eller Månen står i et af dem, talenter, indre styrke, succes, et godt helbred og et langt liv. Hvis f.eks. Månen, der regnes for en meget vigtig planet inden for dette astrologiske system, står i Kraftstjernen, der er en af de positive stjerner, indikerer dette, at vedkommende har været et meget godt og vist menneske i tidligere liv, hvorfor konjunktionen kaldes for ”Merit-stjernen”. Konjunktionen indikerer således, at personen har en meget speciel og god karma. Hans Hellighed Dalai Lama har f.eks. dette aspekt i sit horoskop (se illustration).

Hvis man har planeter i de negative stjerner, indikerer dette forhindringer. Men tibetansk astrologi er ikke, modsat indisk astrologi, fatalistisk og giver således altid metoder til at neutralisere negative aspekter og til at skabe ny, god karma, f.eks. gennem åndelig praksis, gode gerninger og/eller ved hjælp af eksorcistiske metoder.

Alle planeter er forbundet med en ugedag, og den dag, der er forbundet med ens Sjæls (La-)planet, er ens bedste ugedag, hvor ens gennemslagskraft vil være god. Den dag, der er forbundet med ens Vitalitets- (Sok-) planet er ens næstbedste ugedag, hvor ens livskraft er

stærkest. Begge dage er gode til påbegyndelse af vigtige projekter. Den dag, der er forbundet med ens Forhindrings- (Gek-) planet er ens mest negative ugedag, hvor ens modstandere vil være stærkest. Og det er heller ikke en god dag til påbegyndelse af vigtige projekter. Forhindringsdagen kan imidlertid være god for dem, der er født på denne dag.

En person, der er født på sin Sjælsdag vil være intelligent, have mange venner og en stor, indre styrke. En person, der er født på sin Vitalitetsdag vil være heldig, have et godt helbred, overskud af energi og stor gennemslagskraft og vil have meget succes i sit liv. En person, der er født på sin Forhindringsdag, vil opleve en del modstand og forhindringer, men vil også have evne til at sejre over sine modstandere og rydde forhindringerne af vejen.

I tillæg til Fødselshoroskopet, laver tibetanske astrologer også Års- og Parhoroskoper, samt medicinske horoskoper, der vil give en nærmere diagnostisk analyse, årsagen til sygdommen, samt hvilket medicinsk system vedkommende patient bør benytte. Desuden beregner de også Døds-horoskoper, der vil vise den bedste dag til begravelse, hvilken retning liget bør bæres og begravnes i, hvem der bør bære liget, hvilken begravelsesform, der bør benyttes og hvilke andre ritualer, der skal udføres for den døde.

Kilder: Cornu, Philippe, "Tibetan Astrology" (Shambala 1997).

Desi Sangye Gyatso, "The White Beryl" (Wisdom Publications, 2001).

Kalsang, Jhampa, "Tibetan Astro Science" (Tibet Domani, Italy, 2000).

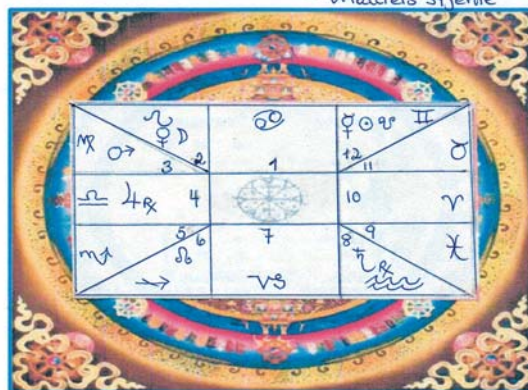
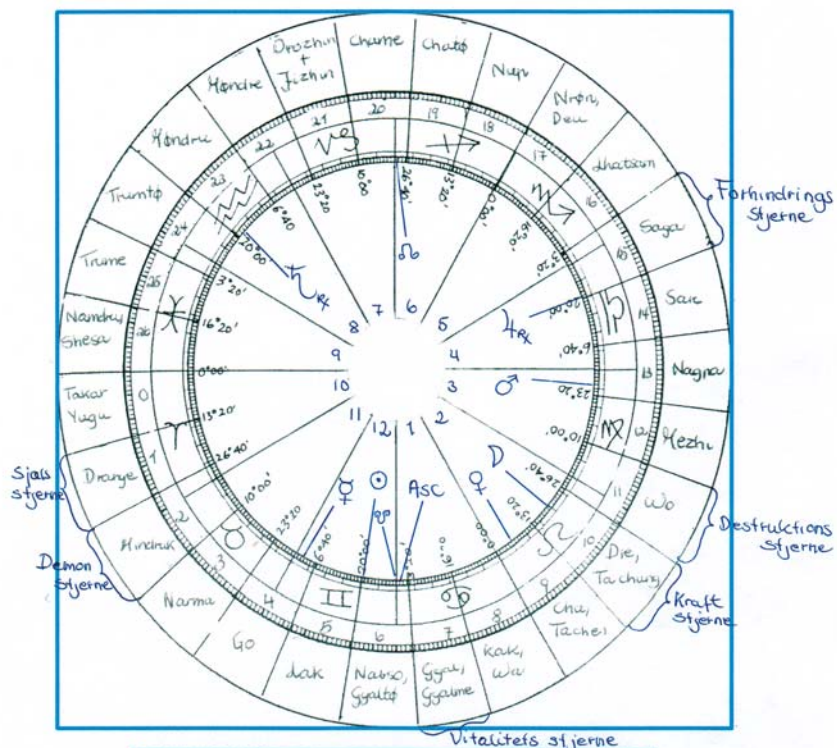
Wallace, Vesna A, "The Inner Kalachakra – A Buddhist Tantric View of the Individual". (Oxford University Press, 2001).

Hans Hellighed Dalai Lamas' sideriske horoskop (side 25)

Øverst er aspekterne indtegnet i zodiak-hjulet, der til forskel fra den vestlige zodiak også har 28 Månehuse (i den yderste cirkel). Dalai Lama er født i Træ Grisens år, og de 3 positive og 3 negative stjerners placering her, markeret med håndskrift, gælder for alle, der er født i Grisens år. Nederst ses Dalai Lamas horoskop i det traditionelle, tibetanske horoskop-design. Som man kan se, har Dalai Lama sin Måne i Kraft-stjernen. Månen er desuden, da han har Krebsen på ascendant, hans Horoskophersker, og da denne både står i Kraftstjernen og i den, i siderisk astrologi, åndelige Løve, indikerer der en meget åndelig og ophøjet person, der har en stor indre styrke, medfølelse, empati og visdom, samt at han har meget gode leder-egenskaber, der vil blive brugt til at guide andre på den åndelige vej. Hans Sjæls- (La-) planet, Merkur, er placeret i eget tegn, Tvillingerne, og er derfor meget stærk, hvilket indikerer indre styrke og visdom, evne til at nå de mål, han sætter sig, gennemslagskraft og evne til at besejre sine modstandere. Da hans Forhindringsplanet, Saturn, også er velplaceret og stærk i eget tegn indikerer dette, at han vil have stærke modstandere. For at finde ud af, hvor hans modstandere først og fremmest vil befinde sig, kigger man videre på 6. hus' (huset for forhindringer og skjulte og åbenbare fjender) hersker, Jupiter, der befinder sig i 4. hus (hjem og nærmiljø) i Forhindrings-stjernen, hvilket indikerer, at hans stærkeste modstandere er at finde i hans hjem og nærmiljø. Og da Jupiter også er hersker i det åndelige 9. hus, indikerer dette, at de skjulte og åbenbare fjender han har i sit nærmiljø, er et kors han må bære som Dalai Lam, lige som den forrige Dalai Lama. Men da hans Sjæls-planet er meget stærk, vil han besejre sine fjender og overkomme forhindringer. Hans Vitalitets- (Sok-) planet, Mars, er også meget stærk, hvilket indikerer stor succes, held, et godt helbred og et langt og godt liv. Den nordlige Måneknude, Rahu, i 6. hus – forhindringshuset - viser, at Hans Hellighed er indstillet på og har evne til at gennemgå disse forhindringer og rydde dem af vejen. Den sydlige Måneknudes placering i det åndelige 12. hus viser, at han er en højt åndeligt udviklet inkarnation, der har meget stor, medfødt visdom og medfødte clairvoyante evner, samt at hovedformålet med hans liv er at nå den fulde Oplysning. Den sydlige Måneknude, Ketu, konjunktion med Merkur og Solen i 12. hus, indikerer, at han vil undervise i og skrive om åndelige emner. Solen og Månens placering og styrke indikerer en indre længsel efter at trække sig tilbage til et åndeligt liv, mens Saturns placering i 8. hus i Vandmanden viser, at han aldrig vil opgive det ansvar og de forpligtelser han har overfor sit folk.

Wallace, Vesna A., "The Kalachakra Tantra – the Chapter of the Individual together with the Vimalaprabha". (Treasury of Buddhist Sciences Series. Columbia University's Center for Buddhist Studies and Tibet house US, 2004).

Privat undervisning: 1980-1984: Dr. Ngodup Tsering-Dinggang (tibetansk læge og astrolog), og 1999-2003: Mrs. Tsering Dölma Drungtsö (tibetansk astrolog).

For yderligere information om tibetansk astrologi, se forfatterens web-side:
www.tibetanskastrologi.dinstudio.se.

**Dansk Selskab for Tibetansk Kultur holder
 generalforsamling 25. marts 2010**

En thangkamalers betragtninger over sit håndværk

Af Tharphen Lingsang

Thangka maleri er en vigtig del af den tibetanske kultur, hovedsagelig fordi den er uadskillelig med den tibetanske buddhismes grundprincipper og forskrifter. Kunst i Tibet har altid været religiøs, men er alligevel anderledes end andre former for religiøs kunst. For at fremstille abstrakte begreber, der repræsenterer åndelig opnåelse eller tilstand som barmhjertighed og visdom, har den tibetanske buddhisme udviklet en figurativ form for kunst, der giver form til væsener, som ifølge buddhisme ikke har en reel form og håndgribelig realitet. Derfor er tibetansk kunst enestående ved dets måde at bruge religiøse figurer og repræsentative billeder, som udtrykker abstrakte begreber.

Nogle af de første eksempler på buddhistisk kunst kom til Tibet under Kong Songtsen Gampo's regeringstid (år 608-649 evt.), hvor buddhismen

blev introduceret i Tibet. Kongen giftede sig med en nepalesisk prinsesse Bhrikuti og med en kinesisk prinsesse Konjo eller Tsoyi Padmo, som hun kaldes i Tibet. Begge prinsesser var buddhister, og bragte deres familiestatuer fra hvert sit land med sig til Lhasa, som var sæde for monarkiet. Jokhang og Ramoche templerne blev bygget til at huse disse statuer, templer der eksisterer den dag i dag.

Det var den senere konge Trisong Detsen, som inviterede Padmasambhava og Santaraksita fra Indien til Tibet, hvorefter buddhismen blev etableret som statsreligion. Sammen med Trisong Detsen grundlagde hans to gæster Samye, det første kloster i Tibet. Både under Trisong Detsen regeringstid og senere i Tri Ralpachens tid (år 866) blev mange kunstnere inviteret til Tibet fra Indien, Nepal og Kina for at bygge og dekorere templer og stupaer.

Den første fremtrædende tibetanske kunstner, som havde stærk indflydelse på malestilen, var sandsynligvis Menla Thondup. Han blev født i 1440 i Lhodrak Menthang. Han var en dygtig videnskabsmand, som havde en dyb indsigt i, og forståelse for, de mange skrifter han havde læst. Imidlertid var det først efter, at han var gået fra sin kone, at han fandt sit sande kald. Den første malestil han studerede, brugte han til at udsmykke den store stupa i Gyantse. Senere, da han var blevet dygtigere, reviderede han standardproportionerne i forskellige religiøse motiver, kompositioner og mønstre. Han udviklede nye teknikker for behandling af lærred og

farvepigmenter. Den maletradition, han grundlagde, har overlevet frem til i dag og er kendt som 'Manri' eller 'Man thang pa' malestilen.

En anden fremragende kunstner var mesteren Khyentse Chenmo, som levede i midten af 1400-tallet hvis genialitet fik indflydelse på den senere udvikling af tibetansk malestil. Nogle mener endda, at Khyentse Chenmo overgår Menla Thondup og var ansvarlig for at skabe den første ypperlige tibetanske malestil. Uanset hvad man mener, var det disse to malere, som grundlagde den malestil, man i dag kender eller anerkender, som de stilarter thangka'er males efter.

Karma Gardi stilen, som Tharphen Lingsang følger, blev udviklet i den 8. Karmapa Mikyo Dorje's tid (1507-1554). Han havde forudsagt, at en inkarneret kunstner ville udbrede sine aktiviteter og påvirke måden, hvorpå hellige billeder blev skabt. I overensstemmelse med profetien blev Namkha Tashi, grundlæggeren af Karma Gardi traditionen, født i det øvre Yarlung i Tibet. Namkha Tashi havde studeret hos Kunchok Phendey, der blev betragtet som en udstråling af den kinesiske prinsesse Tsoyi Padmo. Af Kunchok Phendey lærte Namkha Tashi de stramme maleproportioner skabt af Sharli eller 'østlig støbemetode' fra Indien. Han fik også undervisning fra den 5. Shamarpa Kunchok Yenlag og den 4. Gyaltshab Drakpa Dondrup og grundlagde sin malestil på flere forbilleder:

(1) Et kinesisk rullebillede, som var givet som gave til den 5. Karmapa De-

Guru Rinpoche malet af Tharphen

shin Shekpa (1384-1415) af den kinesiske Ming-kejser Yongle (1402-1424).

(2) Dashelma masker tegnet af en kinesisk kunstner, som var vidne til, at den 3. Karmapa Rangjung Dorje viste sit ansigt i en fuldmåne for kejseren.

(3) Yerwa Rawama's afbildning af de 16 Arhats i gammel kinesisk stil (Arhats er hellige mænd).

Endvidere indarbejdede han elementer fra tre lande i sin malestil: Form og kropsproportioner ifølge indisk tradition, farver og tekstur efter kinesisk metode og komposition eller den almindelige opsætning efter tibetansk skik og brug. Denne kombination sammenbragte de bedste særpræg fra de 3 store lande. På det grundlag skabte han "Karma Gardi" eller "lejr stilen" af Karma (Kagyü Skolen).

"Lejr" i navnet referer til en tidlig skik i Karmapa hierarkiet, især hos den 7. Karmapa Chodrak Gyatso (1454-1506), som tilbragte det meste af sin tid med at rejse fra sted til sted med sit store følge, der boede i filttelte. Dette "mobile kloster" eller "teltby" blev kendt som Karmai Chogar Chenpo (Karmapas store religiøse lejr) eller Garchen Zamling Gyen (den store lejr som underviser verden). Skikke, traditioner og stilarter, som udviklede sig ud fra dette, blev den såkaldte Garlug, "lejrtradition" og især inden for malerkunsten var den kendt som Gardri.

Thangka

Ordet 'tang' betyder jævn eller flad. Således er en thangka et maleri på en flad overflade. Dog kan billedet rulles sammen, når det ikke er ophængt. Undertiden kalder man det et rullebillede, men denne betegnelse bruges dog mest om kinesiske og japanske malerier, som ofte er rullet sammen, når de ikke vises.

En anden forklaring er, at ordet 'thang' kommer fra 'thang yig', som betyder krønike, årbog eller blot en skreven beretning. Man har udskiftet endelsen 'yig', som betyder bogstav og giver indtryk af noget skreven, med den almindelige endelse på navneord 'ka', som giver indtryk af noget, der eksisterer som en selvstændig enhed. På den måde kan ordet 'thangka' opfattes som en optegnelse eller et dokument.

Thangkamalereleven

Det første en thangkamalerelev skal, er at studere de forskellige guddommes proportioner og generelle udseende. Guddommens korrekte måleforhold, mønster, indhold og elegance behandles med største respekt og er en meget vigtig del af malekunsten. Eleven må bruge lang tid til at gøre sig bekendt med, hvordan guddommene skal optræde på billederne. Skønt mange lærde og dygtige tibetanske kritikere gennem tiden har klassificeret detaljer i tegninger og malerier i 4, 8 eller 11 klasse, er der ikke de store modsætninger mellem de forskellige traditioner.

Den tradition, Tharphen følger, deler materialet i 11 sektioner:

- (01) Nirmanakaya
- (02) Sambhogakaya
- (03) Vred Asetics
- (04) Bodhisattva
- (05) Kvindelige Guddomme
- (06) Vred Yama

- (07) Vred Yaksha
- (08) Vrede demoner
- (09) Sravakas og Pratyekas
- (10) Dikpala
- (11) Mennesker

Dharmakaya, Samboghakaya og Nirmanakaya er de 3 forskellige kroppe Buddha har. Dharmakaya er den sande krop som rummer det bestemte princip for oplysning og som er grænseløs. Sambhogakaya eller kroppen for gensidig nydelse er en krop af salig fryd eller klart lys. Nirmanakaya eller skabt krop, som eksisterer i tid og sted. Asetic er beskyttende guddomme som for eksempel Chakrasamvara, Hevajra og Kalachakra. Sravakas er personer som følger Theravada vejen og som til slut ender som Arhat (oplyste personer). Pratekaya er væsener som har nået oplysning, men som endnu ikke er på Buddha niveauet. Dikpalas er beskyttere.

Når eleven har lært at tegne figurerne korrekt, starter han med at lære at male på lærred. Normalt er lærredet lavet af bomuld. Det spændes stramt ud med snore i en bambus- eller træramme. Eleven påfører lærredet en blanding af hvidt sand (kridt) og lim og

Tharphen i gang med at male en større vægfrise i et europæisk buddhistisk center.

lader det tørre helt. Det tørre lærred slibes, nærmest poleres, med en våd sten til det bliver fuldstændigt jævnt og glat. Når lærredet er færdigt, begynder maleren at tegne et udkast til den figur, som skal være i billedet. For at få de rigtige proportioner i figuren, bruges en del hjælpestreger, som eleven lærer fra sin mester. Ofte har man bøger med tidligere mestres tegninger og hjælpestreger.

Når kultegningen er færdig, maler man det øverste af baggrunden med nuancer af himmelblå. Himlens blå farve betragtes som en refleksion af havet mod syd, hvorfra det hellige Meru bjerg udsender sine stråler. Den nederste del af thangka'en bliver så malet med nuancer af grøn farve, som repræsenterer jorden - simpelthen himmel og jord (Yang/Yin).

Der er forskellige måder at nuancere farverne på. Normalt bliver himmel, jord og skyer malet med 'kornet skyggelægnings stil'. Vand, træer, huler og klippe males med 'linje skyggelægnings stil'. Dragter, mønstre og troner males i 'glat/blød skyggelægnings stil'. Ud over disse 3 metoder findes der 2 mere, henholdsvis tør og 'våd skyggelægnings stil'. 'Tør skyggelægning' bruges på thangka'er, mens 'våd skyggelægning' bruges på vægmaleri.

Når baggrunden er malet, farvelægges man selve figurerne med de farver, som de hellige bøger anviser, de skal have.

Farverne

Den grundlæggende farveskala for en thangka-maler består af 5 farver: Hvid, gul, rød, grøn og blå, som er de 5 Budha familiers farver. I modsætning til Europa betragter tibetanerne disse 5 farver som primærfarver. Der er flere måder at opdele farverne og blande dem på. Ifølge Tharphens tradition betragtes gul og rød som mandlige

Forskellige udgaver af den Grønne Tara, malet af Tharpen.

farver, mens blå og grøn betragtes som kvindelige farver. Hvid og sort betragtes som værende hverken kvindelige eller mandlige. Når maleren farvelægges maleriet, må han bruge en stram farvekode som følger anvisninger i en Sadhana (en buddhistisk tekst) om netop den guddom. I en Sadhana tekst beskrives den

tilbedelse der knytter sig til en guddom. Næsten alle guddomme er beskrevet i en sadhana, som giver retningslinjer for visualisering og ritualer for netop den guddom.

Farverne på guddommens krop, attributterne, dragten og i visse tilfælde også baggrund og glorie er forudbestemt, så maleren har ikke frit spil til selv at vælge farver på disse ting. Der hvor maleren har frihed til selv at vælge farver følger han almindeligvis gode råd og anvisninger fra sin lærer.

I nogle optegnelser er farvekombinationerne beskrevet i poetiske vendinger:

Hvid og rød er farven på blomster. Det bruger man til at vise noget smukt.

Rød og gul er farver på helte. Det bruger man til at vise pragt og herlighed.

Grøn og blå er ungdommens farver. Det bruger man til at vise forfængelighed med.

Rød og rødbrun viser rang. Det bruger man til at vise vellyst.

En blanding af hvid og rød viser visdom og metode.

En blanding af hvid og gul viser en tigger.

En blanding af rød og gul viser de 6 slags kundskaber.

En blanding af rød og grøn viser en ægtefælle.

En blanding af rød og sort viser en helt.

En blanding af rød og blå viser magt, kraft og styrke.

En blanding af blå og grøn viser pragt og herlighed.

En blanding af blå og sort viser Yama, dødsuden.

En blanding af blå og gul viser en spion.

En blanding af grøn og gul viser beskyttelse.

En blanding af grøn og sort viser vanddragen.

En blanding af gul og sort viser en skønhedsplet eller muldvarp.

Fra vejledninger som disse kan maleren prøve at kombinere farver, og beslutte hvor der er brug for noget blegt eller noget strålende.

Når farverne er lagt på, lægger man et nyt lag maling på de allerede malede farver for enten at give dem dybde eller gøre den flade. På orange bruger man cinoberrødt eller rødt. På rød bruges rødbrun eller lak. På blå bruges metallisk indigo eller jord indigo. På grøn bruges saffron og gul. På hvide blomster bruges rød, orange eller blå. På hvidt tøj bruges mest blå. Hvide mandlige guddomme får skyggelægning med orange, mens tilsvarende kvindelige guddomme får skygge med rødt.

Når al skyggelægningen er færdig, bliver linjerne trukket op. Det er en anden vigtig faktor i thangka-maleriet. Thangka-malere har et ordsprog, som siger, at hvis man er dygtig til at trække linjerne op, kan man få en almindelig tegning til at se smuk ud, og hvis man ikke er god til dette kan man få en smuk tegning til at se almindelig og kedelig ud.

Ordet på tibetansk for at trække linjer op er 'bcad', som bogstaveligt betyder: klip eller skær. Så på en måde skærer man gennem farverne for at skelne mellem de forskellige former og farver. Man bruger indigo (mørkeblå) og maroon (rødbrun) til at trække linjer op med.

På alle varianter af rød og gul bruges maroon til skyggelægning. På alle varianter af grøn og blå bruges indigo til skyggelægning. En farves styrke afhænger af baggrundsfarven. På glories, måne og sol, males mønstre med fine

Vajrasattva malet af Tharphen.

og ens linjer. På kroppe, gloriemønstre og ædelstene tegnes linjerne en smule tykkere, men der bruges stadig fine linjer. På dragter, klipper, blade og blomster er forskellen på tykke og tynde linjer mere forstærket.

Når man er færdig med at trække linjer op, bliver forskellige mønstre og motiver dækket med guld for at få dem til at se mere kostbare og værdifulde ud. De optrukne linjer på guld motiverne skal også være fine og ens. For at få guldet til at skinne mere, bliver det gnedet blank.

Til sidst, når alt er gjort, maler man guddommens øjne. Man kalder det, 'at åbne øjnene'. Dette betragtes som den vigtigste del i hele thangka fremstillingen, fordi det symboliserer modtagelsen af visdommens øjne, fra uvidenhedens formørkelse, til glæde for alle væsener med sanser.

Efter øjenåbningen skriver man guddommens mantra bag på thangka'en, netop der hvor den er malet. Man kan vælge at skrive hele mantra'et eller blot 3 skrifttegn, nemlig: Om ah hum, som repræsenterer krop, tale og sind. En anden mindre brugt metode kan være, at

man allerede ved tegningens start finder plads på forsiden, hvor man senere farvelægger skriften.

Thangka'en bliver derefter syet ind i en traditionel brokaderamme, som beskytter billedet. Brokaden er syet af 3 forskellige farvet stykker stof, som inderst skal være rød, og derefter gul og blå. Det blå stykke er større end de 2 andre og fylder mere foroven og endnu mere forneden end på siderne. I det nederste blå stof sys ofte en firkant med en anden farve brokade. Dette symboliserer porten ind til maleriets univers. Ofte sys et gult stykke stof foran på thangka'en for at beskytte billedet, som ikke tåler vand og for meget lys. Vand vil få farverne til at løbe ud, måske helt af lærredet, og lyset bleger farverne. En tynd pind isættes øverst i brokaden, hvor den er helt skjult i stoffet. En tykkere stang isættes nederst i thangka'en for at den med sin tyngde kan få billedet til at hænge glat. Ofte pynter man den tykke stang med beslag af metal, eftersom stangen stikker ca. 5 cm uden for selve brokaderammen. Beslaget kan være af kobber, sølv eller guld alt efter, hvor rig man er.

Thangka'en er nu fysisk færdig, men skal indvies og velsignes af en lama før den kan fungere som en religiøs genstand med tilhørende respekt og ærbødighed.

Når thangka'en ikke hænger fremme, ruller man den sammen omkring den nederste tykke stang, og ruller opefter, så man til sidst lukker guddommens hoved inde. Dette gøres på denne måde for at vise respekt for den malede guddom.

Tharphen Lingsang

Tharphen Lingsang er tibetaner og thangka-maler. Tharphen er søn af den berømte Karma Gardi thangka-maler Gega Lama (1931-1996). Tharphens

Tharphen's personlige stil.

far udgav i 1983 bogen om Karma Gardi stilen: "Principles of Tibetan Art", som udkom på både tibetansk og engelsk. Tharphen arbejder på at udgive en revideret udgave, fordi Gega Lama skrev mere, som ikke kom med i bogen. Se mere om Gega Lama i selskabets tidsskrift "Tibet", nr. 74.

Tharphen's forældre måtte flygte sammen med resten af familien ved den kinesiske invasion i Østtibet i midten af 1950'erne. Tharphen blev født 1973 i Indien og voksede op i Darjeeling, hvor han var elev i en jesuitisk skole. Der fik han en gennemgribende europæisk uddannelse. Da Tharphen var færdig med skolen, ønskede han at gå i lære hos sin far for at kunne videreføre thangka-maleriets hellige tradition og for fortsat at kunne sikre Karma Gardi skolens malestil.

Tharphen lærte allerede i en meget tidlig alder om thangkamaleriet gennem sin far, som gennem leg videregav sine erfaringer til sin søn. Den mere intensive indlæring begyndte først, da Tharphen selv havde besluttet, at han ville uddanne sig til thangkamaler. De første år studerede han alle mål og pro-

portioner for guddomme, lærte at tilberede farvepigment, arbejde med lærred, lave pensler og så videre. Først da han blev dygtig og kvalificeret som maler, fik han lov til at hjælpe sin far med forskellige af faderens projekter. Familien var da flyttet til Kathmandu, hvor Gega Lama havde sit atelier. Der underviste Gega Lama ikke kun sin søn, men også nogle få andre kommende thangka-malere på traditionel måde. Tharphen arbejdede og underviste sammen med sin far, indtil dennes død i en alder af 65 år. Far og søn skabte sammen mange unikke thangka'er, malede freskoer på vægge i klostre og byggede stupaer i Nepal og Indien.

Ud over den traditionelle thangka-stil har Tharphen sin egen unikke måde at male thangka'er og guddomme på uden at bruge den traditionelle ikonografi.

Tharphen er gift med en hollandsk pige, Lakshmi, de har 2 børn sammen og er bosat i Holland. Siden sin ankomst til Holland er Tharphen blevet bedt om at undervise om thangka-maleri ved forskellige buddhistiske institutioner i Europa og har organiseret og deltaget i flere udstillinger om thangkamaling.

Kontakt Tharphen på e-mail:
tharphen@yahoo.com

Rettelser til "Tibet" nr. 74

Gega Lama er født i 1931, og altså ikke i 1831.

Billedet på side 27 er den 8. Karmapa.

TIBET

Afrejse:

02. til den 17. oktober 2010

16 dages rundrejse med dansk ekspertrejseseleder, Ellen Bangsbo

Bemærk: Eksklusiv gruppe med maks. 20 deltagere

I Xinning stiger vi ombord på Himmelekspressen for at påbegynde en af verdens mest spektakulære togrejser. En rejse, der følger den gamle silkevej op over den tibetanske højslette til den hellige by, Lhasa. Vi udforsker Dalai Lamas mægtige Potala palads, besøger stemningsfulde klostre og templer, fyldt med stoiske munke, flimrende smørLAMPER og messende pilgrimme, der snurrer med bedemøllerne og kaster sig ned i bedefald. Vi skal opleve det ægte

– jubilæumstur med Dansk Selskab for Tibetansk Kultur til Verdens tag

Tibet, og fra Lhasa forsætter vi ud på den tibetanske højslette med flokke af græssende yakokser. Vi krydser høje bjergpas og kører langs turkisfarvede bjergsøer i 5.000 meters højde. I Gyantse møder vi nomaderne på vej til Kumbum stupa, og i Tibets næstestørste by, Shigatse, besøger vi Tashilumpo klosteret, som er hovedsæde for den religiøse leder, Panchen Lama. Med udsigt til verdens højeste bjerg, Mount Everest, bevæger vi os via det sjældent besøgte kloster ved Sakya, der fungerer som hovedsæde for sakyapa skolen, og ned mod grænsen til Tibet. Vi runder af med et par spændende dage i Nepals hovedstad, Kathmandu, hvor vi blandt andet skal besøge den tibetanske bydel. Tibet hører til blandt verdens absolut største rejseoplevelser, og på denne rejse er der afsat god tid til at opleve alle de store klassikere og mindre kendte perler.

Pris pr. person kr. 21.500,-
Enkeltværelsestillæg: kr. 2.600,-

Prisen inkluderer:

- Dansk ekspeditionsleder
- Flyrejse København til Beijing/New Delhi til København med KLM
- 1 indenrigsflyvning i Kina: Beijing til Xining

- 1 flyvning fra Katmandu til New Delhi
- Togrejse med Himmelekspresen fra Xining til Lhasa, Hardsleeper i 6-personers sektioner i åben kupé
- 9 overnatninger på gode turistklassehoteller
- 3 overnatninger på lokale hoteller
- 1 overnatning på toget til Tibet
- Måltider i henhold til program
- Alle udflugter, entreer og transporter i henhold til program
- Lokale engelsktalende guider
- Lufthavnsskatter og afgifter
- Ekspeditionsgebyr
- Drikkepenge

Prisen inkluderer ikke:

- Sygeafbestillingsforsikring kr. 850,-
- Visum til Kina og Nepal
- Rejseforsikring
- Drikkevarer

For udførligt program se hjemmeside for Dansk Selskab for Tibetansk Kultur, www.dstk.dk

For yderligere information og tilmelding kontakt:

Marco Polo

Telefon: 70 12 03 03

E-mail: ferie@marcopolo.dk

Dag til dag oversigt:

- Dag 1 Afrejse fra Danmark
- Dag 2 Ankomst til Beijing og videre til Xining
- Dag 3 Kort byrundtur i Xining, Kumbum klosteret, aftenafgang med Himmelekspresen
- Dag 4 Med Himmelekspresen over den tibetanske højslette til den gamle hovedstad, Lhasa
- Dag 5 Afslapning og højdetilvænnning i Lhasa, i pilgrimenes fodspor til det hellige Jokhang tempel
- Dag 6 Vi kigger indenfor i Dalai Lamas imponerende palads, Potala, og besøger de gamle gemakker og audienshall
- Dag 7 Vi besøger Tibets største kloster, Drepung og følger munkenes livlige debat ved Sera klosteret
- Dag 8 Turen går ud på højsletten mod Samye og Tibets ældste kloster
- Dag 9 Over høje bjergpas og langs bredden af den hellige Yamdrok sø til fæstningsbyen, Gyantse
- Dag 10 Khumbum stupaen, Pelkhor Chöde klosteret og videre til Panchen Lamaens hovedsæde, Tashilhunpo, i Shigatse
- Dag 11 Via den arkitektoniske perle, klosteret i Skya, hovedsædet for Sakyapa skolen, til Shegar
- Dag 12 Over høje pas med udsyn til Mount Everest og ned igen nem utallige hårnålesving til grænsebyen Zangmu
- Dag 13 Kryds grænsen tidligt om morgenen, videre til Kathmandu, solnedgang fra Swayambunath stupa
- Dag 14 Kathmandus historiske og religiøse pejlemærker
- Dag 15 Kathmandu til New Delhi, flyskifte
- Dag 16 Hjemkomst til Danmark

Det er muligt at forlænge opholdet i Kathmandu på individuel basis.

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur
Ryesgade 90 A, 2100 København Ø

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur
Ryesgade 90 A
2100 København Ø
Tlf. 35 26 79 26
info@dstk.dk
www.dstk.dk